Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ◆ ШИНАРА, 18 ЯНВАРЬ, 1983 ШУ. ◆ № 9 (6729). ◆ Мах 3 кап.

БЕХКТОКХАМ ЛАКХБЕ, ДИСЦИПЛИНА ЧlОАГlЪЕ

КПСС ОБКОМА БЮРО ЗАСЕДАНЕРА

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме ира оттадаьд балха ерригача участкашка бехктокхам лакхбарах, дисциплина чlоагlъярах дола дош. Цу дlадийхарашиа, Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъосте Ю. В. Андропова лаьча къамаьлацарча положенешкий выводашкен хьежжа дийцар парте Нохч-Гlалгlай обкома бюро шеррача заседане 1982 шерей пятилетка шин шерей республика промышленности юрта боахами дегlаккувлара итогех дола дош.

КПСС обкома бюро заседане хьийхабар КПСС горкомий райкомий хьалхара секретараш, министерствай ведомствай кулгалхой. Хlаьта ишта тlехьаьосача предприятейн организацейн кулгалхой а.

Заседани хьеллаш, КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова аьлар, балха итогаш еча хала кlоаргген массе оагlорахьарен анализ яза аргьац карагlдаьннарий санна, ишта дувлийтача кхоачамбоацарий а. Парте дlадехкача тайпара къоастадиза дисача дешашта уйла тlаерзас, пятилетка кхоалагlча, керттерча шера республика къахьегамхоштa хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдаре тlадерзадаь хьиде гlулакхаш белгалде деза.

Къахьегамен производственни дисциплина ма могга тоаяр дукха лоаттабу къовсам чlоагlбар лоархlаме боахама политически декхар да. Из кхоачашдеча доккха дакъа кхоач партийни профсоюзни организацешца цхьана цу балха керте отта езача министерствашкен ведомствашкен. Предприятей, цехий, сменай, бригадай кулгалдеча кадрашнара доагlар дукхагlа хьадеха, болх вlаштlехьбаккханзей дисциплина телхаеши йола моллагlа моттигаш ловргйоаца хьал коллективашна оттаде, цу тайпарча хlара моттига принципиально мах бе безаш а уж. Омсарен дикси къахьегам дукхагlа хестабе беза. Хlаьта во беш бола болх, дисциплина ца хилар ца lаткъийташ дита йиш яц болхлой материальни вознаграждени а церагарча гlулакха а.

1982 шерен пятилетка шин шерей республика халкъа боахама бе-беча доакъоша баьчи балха итогаш юкъаш, КПСС обкома бюрос, карагlдаьннарий бе боагlача тайпара мах а беш, эггара цlенхаштагlча тайпара уйла тlаерзайир промышленностерчен юртбоахама производстверчен кхоачамбоацарешта. Дукхача предприятешка вlаштlехьдаьннадац пятилетка шоллагlча шера оттадаь декхараш кхоачашдара деррига долаш доле кхоачамаш оарцагlдаха. Дукхача предприятешка хlанз а лохаьа боараме лелаю социалистически яхь, мела оттабаьб организаторски массово-политически болх, къахьегама дисциплина тоаяр, экономе режим чlоагlъяр дукха, къахьегам бригадни формагlа вlаштlехьбоаккхилгем мах телгей юкъедоаладар, толашагlа йолча опытах, lилма-техническа прогресса каратlцувларех пайда эцар дукха лоаттабу къовсам.

КПСС цхьайолча горкомашен райкомашен, халкъа депутатий городскойн районний Советий исполкомаша, профсоюзий областной комитеташа предприятей гlулакхаш-карча кхоачамбоацарашта хьалха доагlар дизза хьадехац, производства эффективности берригача балха дикале лакхъярца дувзадена дола дешаш къестадара даькъера цар бехктокхам мела лакхбу.

Бюро ира критика йир 1981 шерага нийсйича производства объем лохъеннача предприятей кулгалхошта. Масала, республике йоккхагlа йолча «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене (генеральни директор Г. А. Яценко) lалашдаьдац оборудовани установкаштей плановаьгlа а лаьрхlа капитальни текущи ремонташ шоай ханаьа яь йоазхилга. Объединене предприятешка биза пайда оацц парафини даьтташ, конс, бензинех етта лаьхаантанови хlамаш хьалча шоай мощностех. Къахьегамен технологически дисциплина телхаелга дlадаьккхадец.

Хlанз а дукха кхоачамбоацараш да механизацешта доахачё машинашъеча, транспорта, промышленноста кхыча доакъой предприятей балха юкъе.

КПСС обкома бюрос белгалдаьхар ихачан промышленноста министерства балха тlара доккхий кхоачамбоацараш. Цхьаццайолча цу предприятеша хадлаьза юкъагlдоах планаш кхоачашъелга, эзала кулийт арахеца продукци. Вlалла а ма мегаргдолаш дац маькха булкаши хьалра болх юкъагlа боахилга, уж дика ца хулга, хlаьта из бахьан долаш къахьегамхоша лака а доагlаш бехкаш доах. Министерствага доал долча предприятешка мела и технологически къахьегамен дисциплина. Цу кхоачамбоацарий бала болаш яц Т. М. Богатырев керте латтача министерства аппарат.

КПСС обкома бюрос, нов. Богатырева отчетага ладийгlачул тlехьагlа, республика ихачан промышленноста болх во лаьрхlар, лирагlча тайпара хьадийхар баха мах тlехдинача продукцеш lалашбера гlулакх кхы ца долийташ тоадела НГlАССР Министрий Совета тlадиллар маьих ева заводий болх доаццача хана тоххилга а, хlаьта нагахьа санна, министерства цу гlулакха доагlар даь ца хуле, нов. Богатырев шийгарча гlулакхах мукъабаккхарах долча дешага хьожилга а.

КПСС обкома бюрос ишта ира критика йир гlишлошъеча организацей балха а. Уйла тlаерзайора производственни, социально-культурни, бытовой гlулакхашта лаьрхlа дукхах объекташ шоай ханнахьа хьалъаь яхан ца хилара. Нохч - Гlалгlай гlишлошъяра управлене юкъагlа даьккхад г. Гудермесера «Нефтехимзапчасть» яхей Белгlоера дробильно-сортировочни заводаш, «Пищемаш» яхача завода столоваш болх бе йолайолийтилга. хьеннаш 34 эзар квадратни метр чуlе моттиг, хьалаьяхаш цхьайола школаш деша даха ха йоацача берий учреждениеш. Подрядни бахий шера планех лоархlаьяц «Чеченингушводстрой», «Чечингавтодор» яха гlишлошъяра управленеш.

Уж деррига кхоачамбоацараш — къахьегам вlаштlехьбаккхара боарам лоха хилар, доал во дар, материально-технически lалашон гlулакх юкъагlдахар, балха ха дукха йоаяр, машинаши механизмаши сайца латтар.

Нохч - Гlалгlай гlишлошъяра управлене начальника Э. Э. Исмаиловга ла а дийгlа, бюрос дlадайтар управлене аппарате болх нийса вlаштlехьбаьккха ца хилар, гlишлонашка лерттlа къахьегамен технологически дисциплина йоацилга, техникай оборудовани мизах бизое пайда ца эцилга, нов. Исмаилов пятилетка кхоалагlча шера гlишлош, къаьстта а чуlе цlенош, социально-культурно-бытовой гlулакхашта лаьрхlа объекташ хьалъяра план кхоачашъяра хьалхара персональни бехктокхаме волга.

КПСС обкома бюрос ишта дlахайтар «Чечингавтодор» яхача управлене начальника А. Н. Алмасханова, «Чеченингушводстрой» яхача управлене начальника М. С. Висаитова балха тlа а цlенхаштта кхоачамбоацараш хилар.

Парте обкома бюрос шиш болаш жов дийхар «Терек» яхача мебельни объединене генеральни директорагара Ш. М. Мацаевгара культурно-бытовойн боахамен гlулакхашта лаьрхlа товараш арахецилга юкъагlдаккхарах. Цlенхаштта предупреждени йир цунна. Нов. Мацаевна дlахайтад халкъа эша товараш хьадара объединене кулгалхоша бе боагlача тайпара лоархlам ца белга.

Решени тlаийцай болх тlехьаьбитача нн. Яценко, Исмаилова, Висаитова, Алмасханова, Мацаева, кхыча номенклатурни болхлой личии дешта 1982 шерарча шер балха баь мах тlа а болаш характеристикаш юкъаяха аьнна.

Юртбоахама производстве хьалхалаттарешa хьинар ца кходен къахьийга хилар белгал а доаккхаш. КПСС обкома бюрос уйла тlаяхийтар республикерча боахамий дукхача кулгалхоша толашагlа йола опыт lомайрен юкъеиякхьарен йоаххо еш ца хилара, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъелгеи Кхачан программа чакхйоаккхилгеи боккъонца бехктокхам а хеташ ца лелаелга. Из бахьан долаш дукхача позицешка паччахьалкхенна декхарийла йисай республика. Декхар сенах латт аьлча, из латт, агропромышленни комплекса болхлоша денгара денга хайшар айдарахи. Кхачан программа кхоачашъяра хьоиаьлча средствех ма могга дукхагlа пайда эцилга lалашдарехи. Мацхар ихла йиш яц Грозненски, Ачхой-Мартановски, Надтеречни районий боахамаша цlенагlа дала дезачул кхо эзар тонн сомгlа дулх кlеэмгагlа дlадена хьирца. Республика, цу даькъе Гудермесски, Малгобекски, Урус-Мартановски районий а цхьайолча колхозашкен совхозашкен кlеангденад доахан, хьаккар, жа, кlеэнтьаьийтай шура.

Хlанз эттача хьало дlадех хlинзара lа доаккхача юкъагlа хьайбаш шоай метта лоттадаьк цар продуктивность лакхъяьа ца lеш, шин шера дlа ца луш тlайнса продукци дlалургйолаш сагтота гlулакхаш чакхдоакхага.

Бюро заседане ладийгlар НГlАССР юрта боахама министра С. А. Кириллова отчетага. Белгалдаьккхар, министерствага доал долча дукхача боахамашка шура, дулх, тха хийчдара шера планаш кхоачашъелга юкъагlдаьха хилар. Паччахьалкхенна дlаденнадац 10 эзар тонн баьцадаараш, 11 эзар тонн шекара свеклаш. Министерства специалисташа яхийта йоагlача тайпара уйла тlаяхийтац моттигерча гlулакхий хьала. Мела къестаду генарийи хьажчlийн фу кийчдара дешаш. Хlаьта а нов. Кириллова критически мах бац балха, дувлийтача тlалатехя кхоачамбоацарехи йоагlаш йола выводаш яц, доал доаццаш йолча моттигашца мацар а баь lа. Министерства болх во лаьрхlар КПСС обкома бюрос. Нов. Кирилловгара хьадийхар кулгалдара стили методаши овдаьгара деиз хувцилга. Карарча шера хьалхарча квартала итогегlа министерства балхах долча дешага хьажи аьнна решени тlаийцай. Нов. Кирилловна дlахайтад, нагахьа санна хьал тоа ца дой, шийгарча гlулакхах ма мукъабоалийтаргволга.

Ишта ладийгlар «Птицепром» яхача треста генеральни директора А. Ж. Дзейгова отчетага а. Бюро белгалдоахар, даьгьа мощносташ укх тlехьарча хана дикка шеръена йоллаше а, кое тlарча оалхазарий дулх дукхагlа доаххаше а, тресте цунца цхьана фуаш гулдара план кхоачаш ца яр. Шин шера 4,6 миллион фуъ дlа ца луш диса хилар. Управлене аппарате, кое тlарча оалхазарий фабрикашка хила боагlаш йола дисциплина ц, производстве технологи телхаеш кист-каста моттигаш нийслу. Треста генеральни директора нов. Дзейговна дlахайтад, цо шийна балхаца критически ийкъ ца лазабелга, карара дувлийтарий массе оагlорахьера аналнз е а уж тоадара де доагlар де а дезача метте, тайп-тайпара бахьанаш а уттадеш бехказа вувла гlертилга.

Цlенхаштта критически анализ йир «Чечингплодоовощхоз» яхача объединене балха. Дlадихача шера объединене lалашдаьдац, баьцадаарешн сомн, шекара свеклаш а ялат а дакихара план кхоачашъелга. КПСС обкома бюрос теркаме ийцар объединене генеральни директора М. М. Чочаева гучадаьха кхоачамбоацараш дlадахара долча хlама дергда, сомий бешамаштен баьцадаарий кхаштен лерттlа lуваа делга вlаштlехьдоаккхаргда. Сома баьцадаареши маькхала дахара пятилетка ший шера тlадиса паччахьалкхен декхар дlатоихаргда аьнна ва залелаш.

Бюро заседане ладийгlар Надтеречни района «Минеральный» совхоза директорга Н. К. Умалатовга. Ялат, генераш, дулх, шура, тха даиккарен кийчдарен шин шера план кхоачашъяьац совхозо. Кa болча ялтий хlара гектара тlера 13,4 центнер мара яккхац. Хlара lаттагара 1647 килограмм шура лыьхаьй, хlара устагlанна тlера даьакха тха шин килограммад кlеэнтагlа да. Бюрос решени тlаийцар нов. Умалатов хlанз ше волча гlулакхе мегаргхиларек долча дешаса хьожилга, совхоз массаза а тlехьаьосачера хьалхайнкхара тlадерзадаь гlулакхаш белгалделгеи чакхдоахилгеи парте Надтеречни райкома тlадилла, аьнна.

Ихы дикагlа латтац гlуланаш «Гудермесский» совхозе а. 1981 шера хинна зе 600 эзар сома да, 1982 шера хинна — 688 эзар сом. Совхоза директор Ш. А. Чунчуров, бюро ше дуxтlайоаккхаш, мукlараа ца дича валандар, гlулакх тоадера, тlехьайнсар тешшаме дlадаккхар дукха коллектив кхоташа ше цхьаккха хlама даь ца хилара. Совхоза кулгал во дара хьалхара нов. Чунчуров бехктокхаме хилара дола дош КПСС Гудермесски райком хьажийта дlадениа.

КПСС обкома бюро парте городскойн районни комитеташта тlадиллад продукци яккхарен йоккхарен паччахьалкхен планаш кхоачаш ца аьча боахамий кулгалхой — «Притеречный» совхоза директора В. П. Дьякова, Сунженски района Орджоникидзе цlерагlча колхоза председателя А. Ю. Оздоева, «Малгобекский» совхоза директора Ю. Х. Музаева, «Братский» совхоза директора Т. Ш. Шахбиева, «Алханчуртский» комсий совхоза директора Л. М. Цечоева, «Белореченский» комсий совхоза директора З. А. Мусаева, «Орджоникидзевский» совхоза директора С.-А. Д. Товбулатова, «Южный» совхоза директора А.-П. А. К. Визирханова, «Гойтинский» совхоза директора Л. И. Турпалова, «Труд» яхача совхоза директора С. А. Умалатова, «Ореховский» совхоза директора В. О. Ахмаиова. Мичурина цlерагlча совхоза директора В. Я. Зелимханова, коа тlара салхазарш леладеча «Кавказ» яхача фабрика директора М. А. Ахмадова отчеташ ладугlилга.

Тlаииллад царех кlарраме балха бе боагlача тайпара мах баря из цу кулгалхой характеристикашта чубаьхари.

Из хlама де деза юкъхьаярча партийни организацеша болх бе боагlача бесса ца беча юкъерча звенона чубоагlача кулгалхой даькъа а.

Бюро заседане къамаьлаш дир КПСС обкома шоллагlча секретара Л. Д. Магомадова, НГlАССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя Х. Х. Бокова, НГlАССР Министрий Совета председателя М. А. Керимова, КПСС обкома секретараша Д. Г. Завгаева, В. И. Дмитриенкос, М. О. Бузуртанова, НГlАССР Министрий Совета председателя хьалхарча заместителя, республика агропромышленни объединене совета председателя С. Н. Кокудоаса, кхыбараша.

Республика промышленностен юрта боахамен балха итогех дола дош дийца чакхдоалаш къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова. Цо белгалдаьккхар КПСС ЦК ноябрьски Пленумо боахаме бола товбара даькъера кулгалхой лоархlам лакха лаьрхlа хилар. Дикаа лергдоацаш хlама да хоадаш беш йолча участкашка политически чlоагlбеяла, компетентни, инициатива йола организаторш кулалургбола, лердадар хьаллоацаш бола ерх хилар, хlана аьлча нийтача еха мара мегаргдац хlанзарча хапарча производствана толаме доал де.

Новкъоста Власова теркам тlабаьийтар договорни дисциплина чlоагlа лелаяьза ярг ца хилара. Балха итогаш еча хана теркалде деза продукци дlаяхийтар. Товарни продукци арахецар санна доза хьоккхамаш меттех, договоргlа лоаттае еза продукци мишта лоатаю а. Лоархlаме да хlара промышленни предприяте балха дикка анализ яр, постанкаш ца яра бехке малав хьажар, царгара деха доагlар хьалехар. Цу тайпарча практика гlо дергда гlулакх тоаде, общественни производства эффективность лакхъе.

Парте горкомашен райкомашен де дезар да, — аьлар А. В. Власова, хlара тlехьаьосача предприяте болх чlоагlа теркам тlабахийта тахкар, уж хьалха латтарий мугlарашка яхара де деза гlулакхаш дар.

Беррига организаторски, политически кхетам балара болх керттерчунна, — ишта аьлча, балхах хьахулаш дар эттара лакхагlа хилийтара, паччахьалкхен планаши тlайдаь социалистически декхараши кхоачаш а тlех кхоачаш а дара къовсам лоаттабара тlаберзабе беза партийни организацеша. Укх шерре гlерадаькка деза юртбоахама продукце даькъе тlадиса декхар, кхоачашде деза промышленностен гlишлош ечен ца деш дисараш, пятилетка контрольни цифраш оттабаьча боарамга кхача деза.

Диза даоtдоацаш хlама да массе моттиге «Хlара балха дийнахьа тlехдика дисциплинен хьадер дукхагlех хилийта!» яхача девизагlа къахьегама коллективашка яржача социалистически яхьа условешка хьалхара уж тlаэцара.

Юрта боахама проблемаш хьоаяь, А. В. Власова кертагlдаьккхар лаьтта леладара культура лакхъяра, кхашкара чукхуха хьувкъами ферманй продуктивности совъяккхара тlагlертта къовсам лоаттабанза барг ца хилар. Чlоагlа лоархlаме да юртбоахама техника бlаьсти деча кхашкарча балхашта ханнахьа кийчъяр. Толам баккхара эшача керттерча хьалех цаl да бригадни подрид промышленносте меттел, юрта боахаме а массанахьа а юкъейоалаяр.

Новкъоста Власов предложени йир, гаргарча хана парте обкома бюро заседане юртбоахама производствана кулгал дара боарама хьакъехьарча КПСС Урус-Мартана райкомен райисполкомен доклада га, хlаьта ишта Кхачан программе кхоачашъяра леламах йолча парте Гудермесски райкома отчетан ладувгlа аьнна.

Новкъоста Власова кертагlдаьккхар парте горкомаш, райкомаш, министерствай ведомствай партийни организацеш коммунистий хьинар лакхде, администраце партен правительствен директиваш кхоачашдара беча балха тlахьожам лоаттабара боккъонах биза пайда ийбе, балха стиль эргайоахаш тоае, хьадехараш лакха кургдола хьалаш уггадо декхарийла хилар.

Ший къамаьл чакхдоалаш новкъоста Власова дагайоххийтар КПСС ЦК ноябрьски (1982 шера) Пленуме парте ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова аь шийна тlаьбиллача балха участках бола хlара нахьалхочун бехктокхам чlоагlа лакхбанза, къахьегамен партийни дисциплина ма хулла чlоагlъялза аргйоацаш халара хьакъехьара указани. Дукхьал деррига боарамашка а ерригача звенашка а дешаш компетентно къестадаро, доал дара кулатуре лакха хилара, аьлар цо, мара lалашбергбац гlулакх толам, укх шера планаш республика городашкарча а юрташкарча а къахьегамхоша тlайдаь декхараши боккъонна кхоачашделга.

Дийнача дешах аьлча боагlаш бола сацам тlаийцаб.

ЮБИЛЕЙНИ ШУ БЕРКАТЕ ХИЛАР

Дlадахача шера тха коллективо толаме кхоачашъяьй производственни план. Планах лаьрхlа хиначул совгlа дlаяхьийтай мегна буровикашта 94 эзар сома маькха химически реагенташ.

Къахьегам вlаштlехьбаккхара, цул дикаха эффективности лакхъяра чlоагlа гlойле еш хlама дар юбилейни шера продукце дикала доал дара комплексни система заводе отта а ль юкъейоалаяр.

Производство эргахкхарца цхьана чакхъяьккхар цул кlеэнтагlа чоалхане йоаца болхлой психологена еш хинна перестройка. Партийни профсоюзни организацеша шоашта хьалхашка оттадир укх тайпара декхар: къахьегама хьалаш тоадар, болхлошта уж хlара дейна шоаш болх бу моттигаш лерттlа порядок хилийта гlертаргболаш кхетам балар. Цу хьакъехьа чlоагlа теркам тlабахийта дийцар болхлой собранешка совещанешка.

Юбилейни шера къаьстта волуш хlама дар общественни организацеша деш хинна гlо. Къахьегама хьалха латта формаш юкъейоалаеча коммунисташа лаьца дакъа. Дилла а гlо дора нlийлен тlарча технологически цеха. Укхаза цlакиха а тоъаш бац болхлой, къаьстта упаковочни отделене. Йоасса ца еш а ца йотташ а латташ сов ханаш йоахар вагонаша. Тlехьаювлар продукци дlаяхьийтара хангаш. Цул керттера бахьан лаьрхlа дезаш дар баьча балхах тела мах дукхагlча даькъе яь лаьрхlе телаш хилар хlаьта хlара сага болх машта бу хьожаш тlахьожам лоаттабе хила дар. Цу хьакъехьара опыт lомае даха лийлар тхо тхоайир санна йолча предприяте, хьайир опыт йола болхлой, коммунисташ керте а латташ йола йиъ бригада. Оттайир технически нийса йола нормаш, юкъейоалайир къахьегаме дакъа далара коэффициент.

Балха эффективни методаш творчески дертlаро, къахьегам хьаькъалагlа вlаштlехьбаккхаро йиш хилийтар заводе тlаийцача социалистически декхараша юкъе укх тайпара пункт яха — профессеш цхьан таръеш бола болхлой 20 процентага кхоачабир. Из декхар толаме кхоачшдаьд.

Завод lан хьалашка болх бара кийчъяра планага-графикага хьежжа кхоачашдир деррига де лаьрхlа хинна керттера балхаш.

Производственни планаш дувцилга йоацаш кхоачашъяра, технологически оборудоване лерттlа болх белга lалашдара тlадерзадаь гlулакхаш чакхдахара йоахо еш, заводе дицдалийтац болхлошта къахьегара, вахара, быта эша хьалаш lалашдара тlадерзадаь гlулакхаш дара дешаш.

А. СИНЧИНОВ.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГlОЛЛА

МОСКВА. [illegible] а искусственни маькха — [illegible] хачоа тера сердала спектр [illegible] кхаь фазагlа латтача металлогалогенни лампай, [illegible] 3—4-за кlеэнтагlа хуа. Кхаь фазагlа латта металлогалогенни лампаш (пятилетка чакх[illegible]) арахеца болх лаьрхlадир. [illegible] «МЭЛЗ» объединене. Цу гlулакха [illegible] оборудовани. [illegible] 1983 шера коллективо лаьрхlадр цу тайпара [illegible] лампа арахеца.

СУРТА ТlА: МЭИ доцент Н. П. Елисеенц, завода инженер Ю. Н. Забулоева. Керда изделеш [illegible] толаме болх беш ба уж. Керда кхаь фазагlа латта металлогалогенни лампаш [illegible] гlулакхаш а [illegible].

В. ЯЦИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КИРГИЗСКИ ССР. Къахьегама толамий эстафета Курпсайски ГЭСагара [illegible] сердача каскада станце — Таш-Кумырски оалле. КПСС XXVI съезда решенешца хьежжа укх [illegible] ток яла [illegible].

Хlанз хьалъеш латт гравийно-сортировочни а бетонни а заводаш, [illegible] ГЭС [illegible] котлован.

ТАШ-Кумырски ГЭС-а мощность — 450 эзар киловатт, хlара шера станце хьаегьа 1,7 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги.

Цхьайттлагlа пятилетка Полоне Нарын [illegible] дlаоттаргья.

СУРТА ТlА: скалолазаш Т. Тургуналиев, А. Сатыбеков, О. Субеев Таш-Кумырски ГЭС [illegible] котлован.

М. АШИРБАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Доккхийнй бехктокхамех декхараш дар дlадахача шера тха объединенена хьалхашка лаьттараш. Цхьабакъда, хьинар кхо а ца деш коллективо къахьегарах толаме кхоачашдир шоай декхараш. Дикача къахьегама совгlаташца дездир СССР кхаь 60 шу дизар.

Ишта, шера планагlа де дезаш дола балхаш кхоачашдир 10 ноябрь хьатlаоттлаш. Хlаьта шу чакхдалалехьа кхы тlа 75 эзар сома маькха юртбоахама гlулакхаш де а низ дlахкаьчар тха объединене коллектива. Уж толамаш дахарах дlадахача шера РСФСР юртбоахама Министерствай юртбоахама профсоюза ЦК-ан шоаза призови моттигаш хьожайир тхона ахчан премеш а луш. «Чеченингушсельхозхимия» яхача республикански объединене — карара кара тела Цlе байрах.

Доакха новкъостал дир тха механизатораша совхозашта ялат чуэцача деношка. «Назрановский», «40 лет Октября» совхозашкей совхоз-техникумей болх беш хилар «Херсонец-200» яха кхо комбайн, 20 грузовик, 10 прицепаш лелаеш йола трактор. Тха механизатораша чуийцар 1173 гектара тlара хьажкlаш. Хlаьта механизатораша юкъе яьржача социалистически яхье эггара дикагlа къахьийгар 438 гектара тlара хьажкlаш чуийцача комбайнера П. Васильева.

Къаьстта боккха теркам тlабохийт оаха тхоай керттера гlулакх — минеральни органически удобренеш шоай ханнахьа кхашка дlаяхьара а дlатовсара а. Планагlа дlаяхьа йоагlараш 40 эзар тонн йолаш органически удобренеш дlайидхьай 72,1 эзар тонн, кlаьта царех дlатовса еэраш 30 эзар тонн йолаш дlатайсай 50,3 эзар тонн. Планагlа 4 эзар гектара тlа товса йоагlача 6,4 эзар гектара тlа тайсай минеральни удобренеш а.

Хlана укх lай деношка «Назрановскийн» «40 лет Октября» яхачей совхозашка уж дlаккхьаш хьинар айденна къахьегаш ба тха шоферараши трактористаши. Болхлоша дика кхетаду укх шера кхашка хургбола хьувкъам шоай балхах тийша болга. Цудухьа из болх бехктокхаме а хеташ шоашта могар ду цар, хlаьта царна юкъе дукхагlчар шоай планаши нормаши дикка тlехкхоачашъеш къа а хьег.

Объединене lойлалача гlоне шофер волаш къахьегаш ва Тагриев Яхьья. Нормагlа дlаяхьа йоагlараш 40 тонн йолаш хlара дийнахьа 70 — 80 тонн органически удобренеш дlаккхуь цо. Ишта шиш декхараш толаме кхоачашдеча шофера «Чеченингушсельхозхимия» объединене боккъо еннай аргlа йоашаш «Нива» яха легковой машина эца.

Цунца социалистически яхь лелаеш волча Хаутиев Мухамара ше лехкача «КамАЗа» хlара дийнахьа 125 тонн дlахьу. Цо яхье юоллагlа моттиг дьнхай. Хьинар ца кходеш къахьег Кациев Мурада а. Цо хlара дийнахьа 75—80 тонн органически удобренеш дlаккхуь шийй план дикка тlехкхоачаш а еш. Толаме къахьег ихы дукхача шофераши, трактористаша. Царна юкъе белгалбаьннаб Майсигов Ахи, Тумгоев Николай, Талдиев Султан, Евлоев Махьмад, кхыбараш.

Къахьегама оосарле лакха йолаш балхаш ду бульдозераш лелаеш болча Картоев Хьусена, Мамсуров lилихана, Беков Беслана. Юкъера лаьрхlача шоай сменни нормаш 180—190 процент кхоачашъю цар.

Грузовиканцеи тракторни лафеташцен кхашка хьаккуъа удобренеш дукхьал уж дlатовсара лаьрхlа кийчъяь йолча тракторашца кхашка дlатувсаш ба Полонкоев Исраьил, Муцольгов Юсап, Сагов Хьамзат. Ала хlама доацаш дика къахьег цар а.

Органически удобренеш тlайоттача белгалбаьннаб экскаваторщикаш Мержоев Борис и Тумгоев lаддрахьман. Грузовикашкей тракторашкей зене ха ца йоайташ, цар дукхагlа рейсаш ергйолча хьисапе болх байт цу машинисташа шоай экскаваторашка. Юкъера лаьрхlача 150—160 процент кхоачашъю цар шоай балха нормаш.

Объединене администраце, партийни, профсоюзни организацеша болхлошта юкъе шерра яхь яржаргйола хьалаш вlаштlехьдаьхад. Яхье котбаьннарашта Сийлен грамоташи ахчан премеши тел, цар сийлен Цlе байрах урагlа йохийт, «молнеш» яройоах.

Цхьайтталагlча пятилетка кхоалагlча шера кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагlа дакъа юкъедахьа гlерташ деррига шоай низаш тlадерзадеь къахьегаш ба объединене болхлой.

С. КОДЗОЕВ,
Назрановски района «Сельхозхимия» яхача объединене партгрупоргом.

ШЕРА ИТОГАШ Ю

ХЬАЛХАЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо, НГIАССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо итогаш яьй 1982 шера лаьттанцара продукташ дукхагIа яхарая кийчъярая районаша, колхозаша, совхозаша, механизированни отрядаша (бригадаша), звеньяша лелаявча республикански социалистически яхьа, котбаьннараш белгалбаьб.

ЯЛАТА КУЛЬТУРАШ ЯХАРИ КИЙЧЪЯРИ

Ялата культураш дукхагIа яхаран пачхьалкхенга йохкаран лелаяьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIа хьалхара моттиг а КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байраки а хьожалый:

Сунженски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза. Цо 915 гектар кхан хIара гектара тIара 36.3 центнер ялат даьккхад, социалистически декхараш ялат даккхара 166,5, из пачхьалкхенга дохкара 204 процент кхоачашдаьд, фу эшшача боараме дIаоттадаьд.

ШоллагIа моттиг а хьожаеш КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай.

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза. Цо 1210 гектар кхан хIара гектара тIара 30.5, центнер ялат даьккхад, план 27,5, социалистически декхар 28 центнер йолча, эшшача боараме фу дIаоттадаьд.

ХЬАЖКIАШ ЯХАРИ КИЙЧЪЯРИ

ХьажкIаш дукхагIа яхаран пачхьалкхенга йохкаран лелаяьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай

Грозненски района «Кулярнский» совхоза. Цо 800 гектар кхан тIара 40 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, план 25, социалистически декхар 30 центнер йолча, уж пачхьалкхенга йохкара план 3,5-за тIеххкоачашъяьй.

Социалистически яхье котъьяннарг лаьрхIай, ахчен премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашинаш хьожалый.

Механизированни отрядашта (бригадашта), звеньяшта:

1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча звенона** (звеньевой нов. **Кодзоев Б. Г.**). Цо 200 гектар долча кхан хIара гектара тIара 70 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, план 26, социалистически декхар 50 центнер йолча;

800 сом ахча:

Сунженски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. **Кокаев К.**). Цо 100 гектар кхан хIара гектара тIара 66 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, план 30, социалистически декхар 35 центнер йолча;

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. **Гелисханов Ю.**). Цо 200 гектар кхан хIара гектара тIара 64 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, план 26, социалистически декхар 50 центнер йолча;

500 сом ахча:

Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза хьажкIаш лелаеча бригадана (бригадир нов. **Исрапилов С.**). Цо 200 гектар кхан хIара гектара тIара 63.3 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, план 35, социалистически декхар 40 центнер йолча;

Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. **Алихаджиев А.**). Цо 200 гектар кхан хIара гектара тIара 60,9 центнер фуаллаьха хьажкIаш яьхай, план 32, социалистически декхар 35 центнер йолча.

ДУГА ДАККХАР

Социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхIа ахчан премеш еннай, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашинаш хьожалый

механизированни отрядашта (бригадашта), звеньяшта.

1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза звенона** (звеньевой нов. **Светличный Г. М.**). Цо 79 гектар кхан хIара гектара тIара 42,2 центнер дуга даьккхад, план 34, социалистически декхар 35 центнер йолча:

800 сом ахча:

Гудермесски района «Гудермесский» совхоза бригадана (бригадир нов. **Хамидов В.**). Цо 520 гектар кхан хIара гектара тIара 40 центнер дуга даьккхад, план 34, социалистически декхар 37 центнер йолча;

Гудермесски района «Терек» яхача совхоза звенона (звеньевой нов. **Масхадов У.**). Цо 279 гектар кхан хIара гектара тIара 37 центнер дуга даьккхад, план 36 центнер йолча; —

500 сом ахча:

Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза бригадана (бригадир нов. **Баширханов М.**). Цо 350 гектар кхан хIара гектара тIара 35,7 центнер дуга даьккхад, план 33, социалистически декхар 35 центнер йолча:

Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза бригадана (бригадир нов. **Михальченко М. А.**). Цо 400 гектар кхан хIара гектара тIара 34.4 центнер дуга даьккхад, план 34 йолча;

ГЕНАРАШ ДАХАРИ КИЙЧДАРИ

Генараш дукхагIа дахаран кийчдаран лелаяьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай:

Грозненски района,

Цо 2002 гектар кхан хIара гектара тIара 11,5 центнер генараш даьхад, план 8, социалистически декхар 8,5 центнер йолча, пачхьалкхенга уж дохкара план 173.2 процент кхоачашъенга Iалашдаьд:

Сунженски района Шеча Эскара цIерагIча колхоза. Цо 321 гектар кхан хIара гектара тIара 13.9 центнер генараш даьхад, план 12,5, социалистически декхар 13 центнер йолча.

Социалистически яхье котъьяннарг лаьрхIай, ахчал премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина хьожаяьй

механизированни отрядашта (бригадашта), звеньяшта:

1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Грозненски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза № 1 йолча отряда механизированни звенона** (звеньевой нов. **Дамаев Н.**). Цо 225 гектар кхан хIара гектара тIара 18.3 центнер генараш даьхад, план 9, социалистически декхар 10 центнер йолча;

800 сом ахча:

Сунженски района Шеча Эскара цIерагIча колхоза бригадана (бригадир нов. **Бекаев Х.**). Цо 197 гектар кхан хIара гектара тIара 17.8 центнер генараш даьхад, план 12,5, социалистически декхар 13 центнер йолча;

Назрановски района «Экажевский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Нальгиев Я.**). Цо 90 гектар кхан хIара гектара тIара 16,2 центнер генараш даьхад, план 11,5, социалистически декхар 12 центнер йолча;

300 сом ахча:

Надтеречни района «Озерный» совхоза звенона (звеньевой нов. **Баталов Р.**). Цо 350 гектар кхан хIара гектара тIара 15.9 центнер генараш даьхад, план 6,5, социалистически декхар 10 центнер йолча;

Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхоза бригадана (бригадир нов. **Насаев А.**). Цо 126 гектар кхан хIара гектара тIара 15,1 центнер генараш даьхад, план 11, социалистически декхар 13 центнер йолча;

ШЕКАРА СВЕКЛАШ ЯХАРИ КИЙЧЪЯРИ

Шекара свекла дукхагIа яьхарах кийчъярах лелаьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамоташ еннай:

Назрановски района,

Цо 1060 гектар кхан хIара гектара тIара 279 центнер шекара свеклаш яьхай, шекара свеклаш яхара социалистически декхараш 140, пачхьалкхенга йохкара 136 процент кхоачашдаьд:

Шалински района «Шалинский» совхоза. Цо 660 гектар кхан хIара гектара тIара 379 центнер шекара свеклаш яьхай, план 215, социалистически декхар 270 центнер йолча, из кийчъяра план 178 процент кхоачашъяьй.

Социалистически яхье котъьяннарг лаьрхIай, ахчан премеш еннай, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина хьожаяьй

механизированни отрядаш (бригадаш), звеньяш:

100 сом ахчеи аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашинеи **Шалински района «Шалинский» совхоза звенона** (звеньевой нов. **Энгласова С.**). Цо 80 гектар кхан хIара гектара тIара 700 центнер шекара свеклаш яьхай, план 215, социалистически декхараш 500 центнер йолча;

800 сом ахча:

Шалински района «Шалинский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Энгласова Х.**). Цо 100 гектар кхан хIара гектара тIара 510 центнер шекара свеклаш яьхай, план 215, социалистически декхар 400 центнер йолча;

Гудермесски района «Терек» яхача совхоза звенона (звеньевой нов. **Мунталова А.**). Цо 30 гектар кхан хIара гектара тIара 486 центнер шекара свеклаш яьхай, план 232, социалистически декхар 300 центнер йолча;

300 сом ахча.

Шалински района «Шалинский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Умарова З.**). Цо 52 гектар кхан хIара гектара тIара 400 центнер шекара свеклаш яьхай, план 215, социалистически декхар 300 центнер йолча;

Гудермесски района «Терек» яхача совхоза звенона (звеньевой нов. **Ядуева К.**) Цо 28 гектар кхан хIара гектара тIара 400 центнер шекара свеклаш яьхай, план 232, социалистически декхар 300 центнер йолча:

Назрановски района «Назрановский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Евлоев А.**). Цо 100 гектар кхан хIара гектара тIара 370 центнер шекара свеклаш яьхай, план 200, социалистически декхар 260 центнер йолча.

Назрановски района «Назрановский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Барахоев А.**). Цо 90 гектар кхан хIара гектара тIара 347 центнер шекара свеклаш яьхай, план 200, социалистически декхар 270 центнер йолча.

КОАРТОЛАШ ЯХАРИ КИЙЧЪЯРИ

Коартолаш дукхагIа яхарая кийчъяран лелаьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамоташ еннай:

Назрановски района,

Цо 760 гектар кхан хIара гектара тIара 118 центнер коартолаш яьхай, коартолаш яхара социалистически декхараш 103, уж пачхьалкхенга йохкара 120 процент кхоачашдаьд:

Назрановски района «Экажевский» совхоза. Цо 600 гектар кхан хIара гектара тIара 115 центнер коартолаш яьхай, коартолаш яхара социалистически декхараш 101, уж пачхьалкхенга йохкара 129 процент кхоачашдаьд;

Социалистически яхье котъяьннарг лаьрхIай, ахчан премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина хьожаяьй:

механизированни отрядаш (бригадаш), звеньяш:

1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Назрановски района «Экажевский» совхоза звено** (звеньевой нов. **Угурчиев А.**). 80 гектар кхан хIара гектара тIара 170 центнер коартолаш яьхай, план 115, социалистически декхар 170 центнер йолча:

Назрановски района «Назрановский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Хачубаров Х.**). Цо 100 гектар кхан хIара гектара тIара 146 центнер коартолаш яьхай, план 110, социалистически декхар 120 центнер йолча;

Назрановски района «Экажевский» совхоза звенона (звеньевой нов. **Евлоев А.**). Цо 70 гектар кхан хIара гектара тIара 134 центнер коартолаш яьхай, план 115, социалистически декхар 126 центнер йолча.

БАЬЦАДААРАШ ДАХАРИ КИЙЧДАРИ

Баьцадараш дукхагIа дахаран кийчдаран лелаяьча социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхIа КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай.

Сунженски района «Ассиновский» совхоза. Цо 477 гектар кхан хIара гектара тIара 216 центнер баьцадараш даьхад, пачхьалкхенга 9821 тонн еххай, план 9320, социалистически декхар 9600 тонн йолаш.

Социалистически яхье котъяьннарг лаьрхIай, ахчан премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина хьожаяьй

механизированни отрядаш (бригадаш), звеньяш:

100 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза бригадана** (бригадир нов. **Тепсуркаев М.**). Цо 39 гектар кхан хIара гектара тIара 373 центнер баьцадараш даьхад, план 187, социалистически декхар 229 центнер йолча;

800 сом ахча.

Грозненски района «Юбилейный» совхоза бригадана (бригадир нов. **Магомадов Х.**) Цо 65 гектар кхан хIара гектара тIара 300 центнер баьцадараш даьхад, план 267, социалистически декхар 300 центнер йолча;

Грозненски района «Заря» яхача совхоза бригадана (бригадир нов. **Эдильханов З.**). Цо 57 гектар кхан хIара гектара тIара 290 центнер баьцадараш даьхад, план 164, социалистически декхар 171 центнер йолча;

Урус-Мартановски района «Солнечный» совхоза бригадана (бригадир нов. **Дудаев Я.**). Цо 33 гектар кхан хIара гектара тIара 267 центнер баьцадараш даьхад, план 197, социалистически декхар 211 центнер йолча:

Грозненски района «Гардалинский» совхоза бригадана (бригадир нов. **Термибоев М.**). Цо 60 гектар кхан хIара гектара тIара 238 центнер баьцадараш даьхад, план 180, социалистически декхар 165 центнер йолча.

КОМСАШ ЯХАРИ КИЙЧЪЯРИ

Социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхIа ахчан премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина хьожалый

механизированни отрядаш (бригадаш), звеньяш:

1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза звенона.** (звеньевой нов. **Максименко Е. Д.**). Цо 36 гектар кхан хIара гектара тIара 87.5 центнер комсаш яьхай, план 75, социалистически декхар 85 йолаш;

800 сом ахча:

Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза бригадана (бригадир нов. **Насуханов Б.**). Цо 52 гектар кхан хIара гектара тIара 86 центнер комсаш яьхай, план 60 социалистически декхар 64 центнер йолча;

Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза бригадана (бригадир нов. **Айбулатов Ш.**). Цо 32 гектар кхан хIара гектара тIара 82 центнер комсаш яьхай, план 60, социалистически декхар 66 центнер йолча;

300 сом ахча:

Надтеречни района «Новогорский» совхоза бригадана (бригадир нов. **Элганоева З.**). Цо 70 гектар кхан хIара гектара тIара 70,5 центнер комсаш яьхай, план 54, социалистически декхар 60 центнер йолча.

ТХЬАМКА ДАККХАРИ КИЙЧДАРИ

Тхьамка даккхаран кийчдаран лелаяьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай:

Ножай-Юртовски района,

Цо 1171 гектарах хIаране тIара 24.9 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 17,9 центнер, социалистически декхар 19,5 центнер йолча. Из дохкара пачхьалкхен план 137 процент кхоачашъеча Iалашдаьд:

Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза. Цо 205 гектарах хIаране тIара 39,2 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 25 центнери социалистически декхар 30 центнери йолча. Из пачхьалкхенга дохкад 805 тонн, план 600 тонни социалистически декхар 650 тонни йолча.

Социалистически яхье котъьяннаргаш а лаьрхIай, ахчан премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашинаш хьожалый.

механизированни отрядашта (бригадашта), звеньяшта;

1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза бригадана** (бригадир нов. **Синиев И.**). Цо 35 гектарах хIаране тIара 46.5 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 26 центнер, социалистически декхар 30 центнер йолча:

премена 800 сом ахча:

Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза бригадана (бригадир нов. **Абдулмежидов С.**). Цо 38 гектарах хIаране тIара 41.8 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 26 центнер, социалистически декхар 30 центнер йолча;

Ножай-Юртовски района Ю. Гагарина цIерагIча колхоза звенона (звеньевой нов. **Джайнабизов Х.**). Цо 33 гектарах хIаране тIара 41,3 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 25 центнер, социалистически декхар 27 центнер йолча;

премена 500 сом ахча:

Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза бригадана (бригадир нов. **Идрисова Д.**). Цо 15 гектарах хIаране тIара 41,3 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 14,5, социалистически декхар 20 центнер йолча;

Ножай-Юртовски района Калинина цIерагIча колхоза бригадана (бригадир нов. **Алиев Х.**). Цо 29 гектарах хIаране тIара 34 центнер тхьамка лордаш яьхай, план 16,5, социалистически декхар 25 центнер йолча.

ЛЮЦЕРНА ГИ ДАККХАРИ КИЙЧДАРИ

Люцерна ги дукхагIа даьккхаран кийчдаран лелаяьча социалистически яхье котъьяннарг а лаьрхIай, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота еннай **Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза.** Цо 790 гектарах хIаране тIара 1,4 центнер люцерна ги даьккхад, план 1,0, социалистически декхар 1,2 центнер йолча, пачхьалкхенга из дохкара тIайтца социалистически декхараш 126,9 процент кхоачашдаьд.

Социалистически яхье котъьяннаргаш а лаьрхIай, ахчан премеш, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашинаш хьожалый.

механизированни отрядашта (бригадашта), звеньяшта:

премена 1000 сом ахча, аргIан йоацаш йохка «Жигули» яха автомашина — **Шелковской района «Путь к коммунизму» колхоза № 1 йолча мехотряда** (№ 1 йолча мехотряда начальник нов. **Ефимов В. С.**). Цо 600 гектарах хIаране тIара 1,5 центнер люцерна ги даьккхад, план 1,0, социалистически декхар 1.2 центнер йолча.

премена 800 сом ахча:

Шелковской района «Алый терский» совхоза № 2 йолча мехотряда. (№ 2 йолча мехотряда начальника нов. **Ставинский И. И.**). Цо 194 гектарах хIаране тIара 1,2 центнер люцерна ги даьккхад, план 1,1, социалистически декхар 1,2 центнер йолча;

Надтеречни района «Гвардейский» совхоза бригадана. (бригадир нов. **Табиев С. Х.**). Цо 200 гектарах хIаране тIара 1,1 центнер люцерна ги даьккхад, план 1,0, социалистически декхар 1,1 центнер йолча.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

СОЦИАЛИЗМО МАШАРА ГIУЛАКХА ТIЕХЬА ЛОАТТАВУ КЪОВСАМ

Керда, 1983 шу дIадолалалар белгалдаьннад машара гIулакха тIехьа ерригача фронтагIа социализмо шерра лоаттабеча къовсамца — ишта чулоацам болаш я СССР хьаьъ 60 шу дизара хетаяьча торжественни заседане КПСС ЦК Генеральни секретара Ю. В. Андропова дIахьйкаьча кердача советски инициативаштеи Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенаш Праге тIайийцача Политически декларацеи йола дукхха откликаш. «Дунен политика йолаеннай, — йоах ФРГ телевидене, — назагеи сухалгеи диллача вIалла ца хиннача тайпара Малхбузенна наступлени еш я Советски Союз керте йола Малхбоале».

Рейгановски администраци НАТО гIоллара цун союзникаши юкхьанца гIертабар социалистически пачхьалкхений инициативаш кулг а тесса тефкаа ца еш йита, «пропагандистски гIулакха» оттаяьй уж, аьнна бахьан а даьккха. Цхьабакъда, «Либерасьон» яхача французски газето белгалдоаккхаш я хиллара. «Шаьн дийнахьа, фу дяча бакъахьа да ца ховш шеко йолаш хиннача тIехьагIа кхьиеттел гуччахьа моастагIал лелаеш дола Малхбузен мехкаш а тIехьа, уйла а яь, кхыча тайпара лаьрхIа тIайийцар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений предложени, хIаьта из де ха хьатIакхаьча а яр царна. Керда инициативаш дIа а кхайкаяь Ю. В. Андропова «Машар Iоабара тIехьа» хилара эттара хьалхарча плане оттаяьй Советски Союз, Машара гIулакха тIехьа Москвас лоаттабеча къовсама дукхьала хаддиза «ак» аьха даргдоацеча хьала тIа кхаьчад Атлантически Союза мехкаш.

Лоацца аьлча, «Файнэншл таймс» яхача английски газето язду, «Рейган, холлагIвола малхбузехьара нултаихо санна, герзашта тIахьожам лоаттабара хьакъехьара предложенеш чIоагIа юхатеттаяш ва аьнна общественноста хетадалийта йиш йолаш вац». Цунна даьха доаIаш да аттара хьалхарча аргIагIа къулбаседе Ослотара дена къулбехьа Анкаре кхаччалца малхбоале Боннера малхбузехьа Мадриде кхаччалца ядача практически лаьрхIача ерригача натовски столицашка геттара дукха официальни откликаш ухилга. Океана дехьара отклик еннай Вашингтоно а Оттава а. Кхьиеттел президента Рейгана а шерра дIахозаргдолаш дIанхайкадаьд, Советски Союзаца ядерни арсеналаш кIезигъяра хьакъехьа «по отталь цIенхаштта предложенеш» ювца ше кийча хилар. США президента иштта хоам баьб. 30 январе Малхбузеневропейски ворхI мехкеи Ватиканеи кулгалхоща къамаьлаш де вицепрезидент Буш ше Малхбузен Европе вохийтаргва, аьнна.

Буша официальни кховчашде лерхIар — консультацеш елгеш шоай союзникашца США позице хьакъехьа дагавалара. Официальни доалаш, бакъда фактически кхоачашде лерхIар, — социалистически мехкий машара инициативашта саботаж е гIерта. Цу хьакъехьа вIалла къайлагIа а доацаш, официальни источникаш а ювзийташ язду «Вашингтон пост» яхача газето: «КIайча цIен вихалашта дIакхайкадаьд. Буша хьош бола никъ ядерни герза дукхьала Малхбузен Европе шерлуш боагIача боламаш дукха ха йоаццаш Советски Союзо оттаяьча предложенеша Малхбузен Европе общественноста хетачоа еш йолча вредействеени духьалъотта лаьрхIа ба, аьнна».

Рейгановски администрацена чIоагIа ловра Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхенашеи Къулбаседа атлантически договора членаш йолча пачхьалкхенашеи вIаши тIема низ юкъе ца баккхара а машара гIулакхаш хьалдувцара а хьакъехьа договор дара предложени. США-си СССР-еи Европера стратегически герзаш, хIаьта иштта гаьна кхетар юкъерча боараме дола ядерни средстваш тIехь-тIехьагIа дукхагIа кIезигъяра хьакъехьара предложени вIалла юцаргйоацаш, денна хIама санна, дIаялар. Духхьал из дагадолаш хиннав вовзаш вола американски журналист Дж. Крафт машар беза яхаш рейгановски администрацедийша хабараш «ма дарра аьлча, Москваш толаме вереговораш елга Iалашдара лаьрхIа а доацаш дукхагIча дакъе машар безаш бола нах совцабара лаьрхIа да», аьнна цо даь кхайкарал.

США-еи НАТО-еи лелаеш йолча хоза доацача гIулакхашта духьала планета тIарча машар дукха безача низаша дег тIара могабеш хьалхоаде ядерни катастрофана духьалара. Прагера хьакхайкабаь лаьттан тIа цивилизации вахари хилийтара духьа дунен халкъашта юкъе шерра цхьана гIулакхаш леладара бола тIахьехам. Дика уйлаш йолча политически общественни деятелаша, машара тIехьа къовсам лоаттабераша тIема духьаларча болама юкъе дакъа лоацараша дийза хьаллоаде пражски Декларацие тIа белгалдаь машар лорабарали герзаш Iоаделга социадарали лоархIамегIа декхар халкъашта дац аьнна доалаль дешаш. Из кхоачашделга — ерригача правительствай, шоай мехкий политика лелаеш болча берригача пачхьалкхений деятелий декхар.

Политически консультативни комитета совещанена юкъе дакъа лоацараша Праге лаьрхIача тайпара кхоталенна хила а империализма тIема кхерама духьалъотта бхоачам хиллал низ болаш а да социалистически мехкаш, яхилга вIалла а шеко йоацаш да. Пражски совещане балха итог а еш новкъоста Ю. В. Андропова аьннад, «Руде право» яхача газета хаттара жоп луш: «Совещание новкъостий хьисапехо вIаши дагадоаларах йола керттера вывод укх тайпара е мегаргьяр: социализм готье гIерташ йолча агрессивни империалистически гIозараша лелаеча гIулакхашта дола жоп хила деза вай цхьоагIо, вай экономически обороний потенциал дIахо чIоагIъяр».

Социалистически мехкий конструктивни машара инициативаш чIоагIа хьал а лоацаш машара тIехьа бераша белгалдоаккх, халкъаш, берригара прогрессивни машар безаш бола нах низеи конфронтацеи политика дIаяккха лаьрхIа, машар лорабелга Iалашде, дунен халкъашта юкъера кхерамале чIоагIъе, къамаш шоай лоIаме хилари цар суверенитети ъзаре хьакъехьара принципаш лелаелга пачхьалкхенашта юкъерча гIулакхашка чIоагIде лаьрхIа хилар хIана дунен халкъашта юкъера событеш кхераме йолча тайпара дегIайоагIаш хазара духьалъоттаделга къаьстта актуальни декхар да, аьнна.

ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАР — КЕРДАЧА НАЬКЪ ТIА

Париже хиннай массазарча советско-французски комиссе XVII сесси. 1966 шера вIашагIъелла йола из комисса советско-французски экономически Iилма-технически цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоаладара йола лоархIаме инструмент я. Цун гIулакхаша доккха дакъа юкъе дихьад экономически цхьана гIулакхаш леладара СССР-е цаьна Франце а йоккхача масштабегIа йола проекташ кхоачашъеча.

Дуккхача шерашка комиссе новкъостал даьл шин мехка юкъера экономически бувзамаш дегIадоаладара. Советски Союзаи Францеи юкъера товарооборот 16-за лакхъеннай 1981 шера 4 миллиард сом соьгIа а хулаш.» Комиссе бу болх бахьан долаш советско-французски экономически бувзамаш вIаши пайдане долча а даьнна дика чIоагIленнад. Европе кхерамале хилийтаран цхьана гIулакхаш леладаран йолча Хельсински совещане ТIеххьарча акта положенешка хьежна шин мехка юкъера дукхача тайпара дола гIулакхаш дегIадоаладара йола лоархIаме фактор хIа йоагIа цу бувзамех.

Массазарча советско-французски комиссе XVII сессе чIоагIа раьза а хиина белгалдаьккхад экономикан торговлен дакъера Советски Союзаи Францеи юкъера гIулакхаш шин мехко Iальча йоккхача дикача опыто, динача традицейн цхьана гIулакхаш леладара вийсача принципийн, хIаьта иштта практически лаьрхIача экономика деррига доакъош чулоацаш йолча правительстваьшта юкъерча соглашенейн программайн бIарчача система ларда тIа дегIадоагIаш долга. Масала, толаме кхоачашъеш я 1980—1985 шерашка экономически цхьана гIулакхаш леладара хьакъехьера соглашени. Кхаь шера дикка дегIабенаб торговле боарам, дIахо дегIаденад промышленни цхьана гIулакхаш леладар. СССР-аи Францеи юкъера товарооборот 1980—1982 шерашка бIарчча хьайийча 11.5 миллиард сомал тIехйоал, из хьалха дIадаьча кха шерах хьалхарча кхаь шера хиннача хьоккхамал 2,5-за дукхагIа хул. Сесси йолча хана вIашйий дага а баьнна йийцай 1983—1993 шерашка Iилман техникан дакъе цхьана гIулакхаш леладара йола дукхача хана лаьрхIа керда программа.

Парижски сессе иштта дима лаьрхIад СССР-аи Францеи юкъе торгово-экономически а Iилма-технически а цхьана гIулакхаш леладелга дIахо дегIадоаладара новкъостал деш дола франко-советски торгови палата гIуллакхаш. Белгалдаьккхад шин мехка юкъера бувзамаш шердара, СССР-а Францин экономически дегIаахара хьалахи перспективахи йола информаци дIа-юха эцилга вIаштIехьдаккхара цо беш бола беркате болх.

Парижски сессе итогий боккха мах а беш шинна а оагIоно дIахьекхар шин мехка юкъера торгово-экономически Iилма-технически бувзамий ерриге комплекс дегIайоагIаргйолгах шоаш тийша хилар, хIаьта советско-французски гIулакхаш чIоагIдаран дегIадоаладаран шин аргIагIа цо новкъостал дергхиларах.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

ХIАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ТIЕХДИКА ДИСЦИПЛИНЕИ ХЬАДЕР ДУКХАГIЕИ ХИЛИЙТА!

Социалистически яхьа дневник

Хьалхарча деношке а денз хьинаре къахьега

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

1982 шера керттерча производственни хьокхаций программа кхоачашйир индустре керттерча доакъой коллективаша: мехкдаьтта, мехкдаьтта чакхдоахача, газови, энергетически, металлообрабатывающий машинашъечей, гIишлон материалий, кхы цхьадолча доакъойчар.

Мехкдаьттон гази, электроэнерги яккхара, мехкдаьттахиме продукци, тракторни прицепаш, кIир, швейни изделеш, кхачан промышленноста цхьайола продукташ арахеца ра шера планаш тIехкхоачашйир.

Республикерча производственни коллективашеи предприятешеи бахача наха эша товараш дукхагIа арахецара тIаерзаль мероприятеш чакх а йоахаш, арахийцад 85,2 миллион сома мехах культурно - бытовой гIулакхаштеи коа - картеи эшаш дола товараш. Кхоачашъьхьй радиоприемникаш, шарикови авторучкаш арахецара план а.

БIарчча промышленность хьанийцача культурно - бытовой гIулакхаштеи коа-картеи эша товараш арахецилга 1981 шерац нийсдича 2 процент дегIаденад. Эггара дукхагIа уж товараш арахийцад СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» ПО чуйоагIача «Электроприбор», «Пищемаш» заводашка, хьун боахама предприятешка, кхычахьа.

Къахьегама оасарле лакхъалга сихдар лоархIамегIа долла патчахьалкхен юкъара декхар да. Республика бIарчча промышленность хьанийцача къахьегама оасарле лакхъяра задани 100,3 процент кхоачашъяьй.

Промышленноста цхьадолча доакъошка арахеца продукци дегIаахийтара оттадь пятилетки план кхоачашъяьиц. Цу тайпара гIулакхаш да гIишлон материалий промышленносте, яйтачеи кхачан промышленносте. Цхьайолча предприятешка боагIача хьисанех тIагIеттаи къовсам лоаттабац арахеца продукци дукхагIа хилийтара.

Цхьайолча производственни коллективаша производственни мощностех, материальни къахьегамеи ресурсех боагIача хьисапе пайда а ийбеш, производствои къахьегами эргабоахаш тоабеш шерагара шерага дукхагIа хулийт арахеца продукци, из дегIаахувлара оттаяь йола заданеш а толаме кхоачашъю.

1982 шера арахеца продукци дукхагIа хилар 1981 шера арахийцачул Грозненски ремойтно - механически заводе — 32 процент, «Промавтоматика» НПО опытни заводе — 12 процент, «Красный молот» заводе — 6 процент. ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе — 14 процент, Шалински мехлесхозе — 22 процент, Нохч - ГIалгIай химически заводе — 7 процент, Производственни текстильно - галантерейни объединене — 27 процент. Уж санна дола масалаш кхы дукха а доаладе йиш я. Цхьабакъда, халахете а, хIанз а тIехьа йолаш я цхьакхабахьан а доацаш арахеца продукци кIезигъеш йола предприятеш. ДIадахача шера арахеца продукци кIезигъяьй Назрановски трикотажни фабрике 20 процент. Ермоловски мехлесхозе — 22 процент, Сунженски мехлесхозе — 15 процент, минеральни хиш деча Серноводски заводе — 18 процент, «Ачалуки» яхача минеральни хиш деча заводе — 41 процент.

Дукхача хана денз тIехьа юсаш хьайоагIаш я производственни мощностех ахане чухьнахьа пайда ийбеш йола цементни завод. Цу лакхе цIераш яьхача предприятей а кхычар а кулгалхой цхьацца бахьанаш а уттадеш бехказа бовла гIерт.

Юкъарча производства эффективность лакхъяра йолча курсо дIадех массе а йолча ресурсех дикагIа пайда ийбелга. Керттерча дакъе из доагIа къахьегама ресурсашта. Цхьабакъда, цхьайолча предприятешка во я къахьегама дисциплина, балха ха дукха зехьа йоаю, цудухьа кхоачашъяц къахьегама оасарле лакхъяра планаш. 1982 шера къахьегама оасарле лакхъяра план кхоачашъяьяц 21 предприяте а республикерча хIара воркIагIа йолчо.

Цу хьокхама задонеш кхоачаш а ца еш тIехьаюсачарех я Ермоловски мехлесхоз, цементни завод, «Чечингсельстрой» треста аьшкбетона конструкцей завод, «Чечингушпромстрой материалы» производственни объединени, экспериментально - механически завод, кхыяраш.

Кхы а вогIа гIулакх да цхьайолча предприятешка лурчох хиначул а къахьегама оасарле лохъялар. Царех я цементни завод, гIишлон управленеи, «Чечингсельстрой» трестеи аьшкбетона конструкцей заводаш, «Аргунводпром» объединени, Нохч - ГIалгIай карьероуправлени, Сунженски, Назрановски, Грозненски мехлесхозаш, Назрановски трикотажни фабрика, кхыяраш.

Доагора - энергетически материальни ресурсаш кхоара тIаерзаль мероприятеш чакхйоах республикерча производственни коллективаша. Цу балха тIа дика хьокхамаш даьхад «Севкавнефтегазпереработка» производственни объединене, «Красный молот», «Оргтехника» ПО, «Электроприбор», «Пищемаш» заводий, швейни производственни объединене, кхы дукхача коллективаша.

Цхьабакъда, бийдал, материалаш, доагора - энергетически ресурсаш ца йойтара е йовгIача тайпара йоакхо яц цхьайолча предприятей коллективаша. Доагора - энергетически материальни ресурсаш кхоара тIехьа социалистически яхь эсала вIаштIехьлькхай.

1982 шера нийс бетта цул хьалхарча шера доадаьчул дукхагIа дизельни доагори бензини доадир «Трансмаш» заводе, транспортни управлене, йий доаккхаю заводе, моттигерча промышленноста министерства предприятешка, дулха комбинатеи гIишлон управленеи дукхагIа доадир бензин, цементни заводе — электроэнерги, Карабулакски химически реагентий заводе, «Грознефтеоргсинтез» ПО котельно - печни доагор. Уж санна дола масалаш кхы дукха доаладе йиш я.

Шоай низаца гIишлон балхаш дара шера план республикерча подрядни гIишлон организацеша кхоачашъяьй 102 процент.

План кхоачаш а я, шоай низаца деш дола балхаш дегIадоаладаьд «Грозтрубопроводстрой треста», «Чечингсельстрой» треста, «Орджоникидзетрансстрой» треста СМП-131, «Грознефть» объединене ПМК-си РСУ-си, кхы дукхача подрядни организацеша.

Цхьабакъда, гIишлош хьалъеча хIанз а тIехьа кхоачамбоацараш да. Подрядни гIишлон организацеша кхоачашъяьяц товарни гIишлон продукце шера план, цаIаш йисте а яхалехьа дукхача объекташка дIа-юха хьежаю средстваш, кхоачашду балхаш эсала долаш моттигаш нийслу, болх беш йоацаш техника латташ, балха ха зехьа йоаеш, материалаш йоаеш моттигаш нийслу.

ДIахо производственни коллективашта хьалхашка латташ я кхоачашъе езаш йола йоккхийи халеи планаш. Республика еррига промышленность хьанийцача 1983 шера арахеца продукци 4,3 процент дукхагIа хилийта езаш я. Къахьегама оасарле а дикка лакхлургъя.

Дикка дукхагIа арахецаргья кхачан промышленноста продукци, культбыта товараш, дукхагIа дохкаргда дулх, шура, фуаш.

Кердача шера балха тIа толамаш лахар дукххача гIулакхех тийша хургда. Хьалхарча деношке денз къахьегама коллективаш тIаерзае еза керттерча достамашта. Мамогга хьаллаца деза кердадар, хьалха латтар, шерра юкъенхувла еза яхье хьалхалаттарийн новаторийн опыт. Керттердар да дIахо а болхлошка хьинарегIа къахьегийтар, тIадкълача гIулакха тIехьара бехктокхаи айбар, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяр.

ХIара производственни коллектива сийлен дехкар да хьалхарча деношке а денз хьинаре къахьегар.

ЯХЬЕ БАЬННАРАШ ВIАШАГIКХИЙТТАБ

ХIара шу массаза дилэ чIоагIлуш доагIа социалистически яхь лелаеча Шалински Херсонски областа Ивановскиня районашкерча къахьегамхоашта юкъера доттагIал. Традици а хиниа дIаэттад шу чакх массаза дала даьча балхашта итогаш яра дIа-юха вежарий делегацеш ухилга.

Ше Iоаль балха опыт юица а хIаьта Шалински района хьайбаш леладераашта карагIдаьняа дикадар дIааца а сиаяр Херсонски областа Мичурина цIерагIча колхоза доярка Ващенко Мария. Из хилар «Московский» совхоза шурий ферма доярките юкъе лаьрвача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача Гайсумова Яха йолча. Царна юкъе дег тIара къамаьл хилар шо-шоай балха опыт юкцаи. ДIадахача шера Марияс хIара ше беттача Iаттагара йхи эзар килограмм шура яьккхай, хIаьта Яхас — шийи план дикка тIехкхоачаш а еш йиъ эзар килограмм совгIа.

Еррига совхоза ферма хьанийцача хIара Iаттагара 3800 килограмм шура яьккхий цига дIадахача шера, хIаьта планагIа дIаяьта йоагIар 2300 центнер йолаш 2420 центнер пачхьалкхена дIа а яьнай.

— Тхоашта карагIдаьняча кхоачам а хиниа Iе дагадолаш дац тхо, — йоах Гайсумовас. — Кхы а дикагIа къахьегаргда пхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера.

Украинерча еза хьаьсара хьаша Яхас социалистически яхье а хьехаш чакхдаьлар доарий вIашагIкхетар.

Х. МУКАЕВ.

Дилачa сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Херсонски областа Мичурина цIерагIча колхоза доярка Ващенко Мария, Шалински района «Московский» совхоза доярка Гайсумова Яха.

Автора тексти сурт.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМ

Тиъаь ялхлагIа шу да Хачубаров Мусий Хьадиса лаьтта деза а денна механизатор волаш «Назрановский» совхоза кхашка хьаьнала къахьега. Дукха да из юкъе а волаш цу юкъа совхоза къахьегамхоша хьалкхедаь ялат, шекара свеклаш, генараш.

Укх тIеххьарча шерашка звеньевой а волаш коартолаш кхееш ва Хьадис. ХIаьта толамаш а доах. Къаьстта боккха аьттув баьнаб цун звенон дIадахача шера. Аьлтий-Юртарча отделене дIайийнаяр цо 100 гектара тIа коартолаш. Хаоттам во болаш ха лаьттаале а из дIакхаьчаб. дика уж хьуакъае. ПланагIа яха йоагIараш 110-и лекхарех 120-и йолаш Хьадиса звенос хIара гектара тIара 148 центнер коартолаш яьхай.

Республика коартолаш кхееш йолча отрядешеи звеньяшеи лелаьча социалистически яхье 1982 шера итогех котъяьннарт лаьрхIача Хачубарова звеноа 800 сом премии хьожаьй.

Толам баьккхаб Наьсар-Кертерча отделене коартолаш хьалкхеьча Мержоев Сулейма звенос а. Планал совгIа 50 тонн коартолаш яьхай цар.

Ишта, совхоза коартолаш лелаеш йолча шишьа а звеноша шоай кхашка лерттIа къахьегарах совхоза вIаштIехьдаьнад планагIа дIалла йоагIараш 500 тонн йолаш пачхьалкхена 646 тонн дIаяла а хIаьта бIаьсти дIаера фуна мел эшараш дIаоттае а.

ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера а 100 гектара тIа из маьхе культура хьалкхее лерхIаш ва Хьадис. Цун хьувкъам лакхбара. Кхачан программа кхоачашъеча ма хулла доккхагIа дакъа лаца гIерташ къахьегаш ва укх Iан деношка Хачубаров. Лоаццача юкъа МТЗ-80 марках йола ше лелаю трактор тоаяь ара а яьккха, хIанз шийна хьакъовстадаьча лаьтта органически удобренеш дIакхухьаш ва механизатор.

Къахьегама дисциплина дика йолаш болхло ва Хачубаров. Шин денхараш ала хIама доацаш кхоачашдеш хьавоагIа къахьегама ветеран. Цул совгIа кагийча наьха хьехамча а ва из. Цун опыт дIа а ийца хьинаре къахьегаш дукха механизатораш ба совхоза отделенешка.

С. АУШЕВ.

СУРТА ТIА: «Назрановский» совхоза звеньевой Хь. Хачубаров.

Н. ПЛИЕВА сурт.

ДИКАЧА НАХАХ

Къахьегамо доаккх сий

Шин балхах дика хеташи дика ноаьъости хиларах тарра «Грознефть» объединене технологически транспорта Старогрозненски управлене массаиела а вовзаш ва автобуса водитель Муртазалиев Iийса Увайсович. Автоколонна партбюро секретара заместитель, управлене партбюро член ва из.

— ГIулакха эшача метте наиъа а вартволаш, цхьаккха а дакъа хIама а доацаш дика зIамига саг ва Iийса Увайсович, — къамаьла юкъевера цун ший юкъарчал доацаш вола начальник Пегов Виталий Васильевич. — Цу хьакъедьа цунах лаьца цхьа хIама дувцаргда аз шоана. ВоркIлагIча октябре дар из, Конституце дийнахьа, беррига салоIаш а болаш, «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой, буруп теш а баьнна кIеж етташ мехкдаьтта хьауха скважина карaерзаеш бар гаьнна аргIе. Мехкдаьттахой дIа-юха кхувла автобус ийшар саггота. Мичара йоаккхаргья, мала воахийтаргва? Хьанна ловргда. мукъача кхаь дийнахьа ше де лаьрхIар доха а даь цига ва? Дагадехар цу дийнахьа салоIаш хиниа «Грознефть» объединене дIа-хьа лелача механизированни колоннера гIишлонхой гIулакх деш вола Iийса Увайсович. Из волча цIагIа дIачу а ваха, дIадийцар аз цунна тхоай гIулакх: ишта-ишта болх ба тха, саггота автобус эш гаьнарча скважине мехкдаьттахой дIабига. Из ба куле, бурувдстарашех мехкдаьттахошеи мел баь болх юкъагIа бусаргболаш ба. Цхьа дош аьнна а духьале йир моттий дацоана цо? Ай мичара. «Даха деле гIоргда-кх. тIаькха далащий вэ!». Из дар-их цун деррига а къамаьл. ХIаьта соначул вогIа хацар цунна хьалхарча юхьига башха бIаьха бац аьнна хеташ бола из нийкъ бIарчча денош бийсаш даха деза а меташ болга.

— Хьашт дале, цхьаьккха укх тайпара масал а доаладергда вай, — дувц дIахо нов. Пегова — Цхьаволча водитело дIа а йига гараже дIаоттайча йицйолийт автомашин. Цхьабакъда, Iийса Увайсович ишта вац. Мичча хьа ваха из венавале а, эггара хьалхарча аргIанна ший ПАЗ-672 гIулакх дергда цо. ДагадоагIа сона, шIаьрасна дийнахьа болхлой шо-шоай цIа а бига вахтера юхавера из, хIаьта цо дIа-юха кхувлаш болча гIишлонхой шоаттa дийнахьа а кIирандийнахьа а болх беш хул, нагахьа санна сихха мехкдаьтта провод йилла йийзача. Сога йоах: «Васильевич, подшипникаш йитал сона, балха дIа ца вехаш вусе шоатта дийнахьа е кIирандийнахьа машина вIаштIехьйоаккхаш болх бергбар аз». Мекъаль, ца вовгIаш Iергвац, хIана аьлча хьем боацаш вахте яха кийча хилийта Iерт из машин массаза а.

Ерригача коллективана хьалхашка хьал а кхийна къонах хиниа дIаэттар Iийса Увайсович. Барайтта шу хьалха вера из технологически транспорта управлене III класса водитель а волаш. Дукха шIаьха а яц аьнна хеталу из ха. Цхьабакъда, хьинар долаш, къахьегама тIера хилярах зехьа ха йоальц цо, дукха хIама карегIдаьнад цунна цу шерашка. Баьъда, 1966 шера Даьхен декхар дIадала дийзар цун, шин шера советски наьха маьрша къахьегам лорабаьб. Демобилизаци хиначул тIехьагIа ше хиначa коллективе юхавера балха.

Н. У. Муртазалиева кхетадора, дика специалист хила белам бале, кIоарга знанеш эшилга, цудухьа деша волавелар из. ХьалхагIа № 7 йолча бIолх беча вагирхой сайрийнарча школе 11 класс чакхьаькхар. тIаккха вахта йисте ма яьллинге а, кулгаш дулаши барзкъа хувцаши мара ха на йоаеш дIаэнкхар Старопромыслерча сайрийнарча политехникуме занятешка ваха. Дувца хабар доацаш чIоагIа кIаьдлора, цкъаза учебникаш хьалхашка а дадаш тхьовсар. ХIаьта а ше яхар кхоачашдир. 1975 шера автомобилашта ремонт а эксплуатаци а яра механика звани а еле, техника диплом хьожаю цунна. ХIанз 1-ча класса водитель ва из.

1976 шера КПСС членалла дIачуийцар из управленерча коммунисташа. Цунах гIалат в баланзар. Цкъа хиниа Iийнавац из учете 48 коммунист волча автоколонна коммунистий вожак. КПСС членалла дIаэцача хана цунна ВЛКСМ Старопромысловски райкомо сина рекомендаци яр. 1981 шера иттлагIча пятилетка заданеши социалистически декхараши толаме кхоачашдарах Къахьегама Сийлен III степена орден еннай Iийса Увайсович Муртазалиевий. Цун къахьегама кининка тIа балха дIаяздарш хьакъехьа даь цхьа йоазув мара дац — балха хьанийцав 1964 шера октябре, цхьабакъда, поощренеи хьакъехьа даь тиъаьх гаргга да уж.

Царех цаI дукха ха йоаццаш, автомобилиста Ди белгалдоаккхаш даь да: тIехдика болх барах цхьаькха а Сийлен грамота еннай Iийса Увайсович Муртазалиевна. Цун цIи шIаккха а дIа ца йоалаш социалистически яхье хьалхалаттарашта юкъе я.

— Цу кхетам болаш, техника ма ярра йоалаш волча водитело со къаьстта чIоагIа раьза веш дола хIама да гIулакх цо норта болаш, дас санна йоакхо еш леладар, — йоах Александр Иванович Сысоеивс, технологически транспорта управлене автоколонна начальника. — ФунагIа даь а план кхоачашйинча даьнад гIулакх аьнна хеташ вац из, процент лакхагIа хилча кхы балебоацаш лелаяц техника, хьурмат доацаш доадац доагор. Аьлча кхоачам ба, гарантийн никъ бара автобуса оттаь норма цкъаи ахаззеи цо тIехкхоачашъеш хилар. Нагахьа шофер вац из вIаштIехьдоалаш. Е хьажаргья вай укх тайпара цифраш. Соахка денз управлене кходаьд 40 тонн гаргга автомобильнийн дизельнийн доагор, хIаьта цунах 500 килограмм совгIа — Iийса Увайсович Муртазалиева ше цхьаниe.

Хьинар долаш, гIулакхаца саг ва, доагIар дизза хьадех цо шийгара меттел, кхычаргара а. Техника хьурмат доацаш, хам ца беш лелаеш моттиг шийна гуш хилча мегийтац цо, цхьабакъда, из саг шийна могар де а гIерташ, из вIаштIехьа ца доалаш хилча, эггара хьалха дIаотт из ши нхьарс хьал а хьекхе корнъостал де.

IувгIаш, декаш да буровойшка, промыслашка деза мовхьаши вахташи ийца гаргарча а гаьнарча а рейсе йолхача автобусий, низ болча машиний двигателаш. Лоамая наькъашка гIолла лелача автобусех цхьанне но Муртазалиева, коммуниста, коммунистически къахьегама ударника, балха сага, къахьегама сийлахь-доккхача эскара салтех цхьане чIоагIача балха кулгаша лаьца да.

А. ТИЩЕНКО.

Керттердар: бехктокхами дисциплинеи

Табель тIара «8»

СОБРАНИ чакхйоалаш латтар. Дукха дийцер цига къахьегамеи производственни дисциплина дIахо чIоагIъярех дола дош. Из чIоагIъо, това еза, из теллаерашта гонахьа цар лоаргдоаца къе оттаде деза йоахар къамаьлаш мел даьраш. Цхьабакъда, харцахьа лелераш белгалбоалаш, хьадде цар цIераш йоазаш цхьакхе а кхаер. Собране председателал деш йолча В. И. Бизиковас къамаьл де цу хенна даш делер электроцеха техника Т. Машенцовайна.

Дог тIара доагIаш, тешаеш, хьадде дар цун къамаьл. Цо хьехьокхар дукхача хана денз къуелаш дег чу даьлар, производствея шин дог лазийга, шийна лелла лелеш дола вIаштIехьдоаца хIамаш бе-беше ца хеташ ше йоацилга.

— Аз тхоай цеха вIса белгалдаьккхар дувцаргда, — дIадоладир Т. Машенцевас шин къамаьл. — Корта боаьо мелараш мелаш моттигаш нийслу тхо долче. Каст-каста беза хул, масала, Луценков Машенцеви. Хьалхарвар пайдане мел доацар а дувцаш, дIаь хIама а доацаш лелаш хул балха хана, хIаьта шоллагIвар забер ца дувце а, хIама даш хилац. ТIаккха бутт чакхбоалаш, табель дIекъоалача хана фу хул? «8» ма оттаелаь оал Павел Петрович Сперанске — цеха начальника, хIаьта БПО начальника Тебоев Сулембика Борисе оттае оал.

Табель тIа «8» латта — бархI сахьата тешаме, хьанала болх баьб болхлочо, шийна а салоIам лулаш, общественна а пайда луш. Цудухьа цехе начальникеи БПО начальникеи къувса дезаш, ца хэтадаш хIама дац цига. ХIаьта а, кулгалхой нийслу вайна хIанз а пачхаьалкхан чотах шийна дикал яккха гIерташ, болх ца бах сахьаташ, кхыметтал денош а дIаIа а яздеш, подмрашта премеш кьежаеш, кхойтталагIа алапаш телеш. Шоай гIулакх цIена леладе безам бараше ишта йоаний из дикал?

— Кхы цхьаькха цхьа масал а доаладергда аз, — йоахар дIахо Т. Машенцевас. — Болло массаза а шин балха моттига хила веза. Цхьабакъда, дукхаза а моттигаш нийсъенай Коригов Кенас балха воацаш а ерригача базе гIопка чаккхаьлча нора ца воагIаш а.

Собране къамаьлаш даьча кхыча болхлоша дувцар базе къахьегам во вIаштIехьбаьккхаш хиларах, балха хьоеннеча болхлочунна цкъаза шин мичара дIаволавала веза ца хоаш хиларах. Цунах пайда эц хIаьа сайранга кхоачаре даьнмадар ер-м, «8»-м Iоттаргьяр кхача принципагIа болх беш бараша.

— Производство мелара тIера бараш а нийслу вайна, — йоахар дIахо собране къамаьл даьча слесаре къахьегама ветерана М. А. Черепкова, — хIаьта, в вай царга оалаш хIама дац. Балха тIе волаш мелар маннa веза хилча, прогул йоагIа сага. ХIаьта прогул оттайча премех вояля из. Цхьабакъда, цу тайпара айпаш доахаш болча вайна юкъерча цхьаболча нахах саг премех ваьккха моттиг хIанзалца хиннац. Сона хетачох, уж дешаш къестадара юкъеоза еза, кулгалхоеи совгIа, общественни организацеш а. Эггара хьалха лерттIа вIаштIехьбаьккхаза хила беза болх. ХIаьта вай беза хIаравар шин-шин мукъагIа вита ва. ХIаьний, а материал а хьона, укхох из оатхаи хьелаьх, аьнна хьелуш материал хилац а из хьев эггача, слесарь ма вий, со, сога а бурув а кхыметтал фонтан хьувзаю дIоагIа е дац. Сога мо мара кхычарга а дац. ДIоагIа, гон, эсто доваш лелаш хул тхо вIашин дIагIа-хьагIа а увеш. Шин инструментальни склад хила езаш яцар БПО!

Лаьрхіа ца валлал дукха ха йоа ишта цхьацца эшаш йола хIамаш лехаш дIа-юха уддеше а. ХIаьта моральни зе мел доккха хул! Са дуъ, балхах дог пелевйт. Къахьегама оасарле лекхъергIйола кхоачамаш хьовхадича, дувц, материалашцеи запасной оаткалашцеи болхлой Iалашбара гIулакх тоадаза дергдаш хеш, цхьабакъда, цу гIулакха хIанзалца хьа даь хIама дац. Бицбалийтаб керттера кхоачам: производство дикагIа вIаштIехьа йоаккхилга, порядок оттаелга, дисциплина тоаелга.

Доккхий а чоалхане а декхараш кхоачашдулургдолаш я БПО коллектив. УБР дог да оал цунех, цхьабакъда, цун коллективо ше тIехьашка тетташ дола вийе хIамаш, лекхо белгалдаь кхоачамбоацараш дIадаза а цхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шин дерриге низаш оарцагIдаха а деза.

Б. БОКОВ.

ТОЛАШАГIЙОЛЧА ФЕРМА ГIУЛАКХАШ

Дерригаш а 380 бежан долаш зIамига ферма хара яп М. Горьке цIерагIча совхоза яр. 141 бетташ етт ба ферме. Йоккха еце а дика болх беш, цхьайтталагIча пятилетка шерашка шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш хьайоагIа ферма коллектив.

Къаьстта дика болх беш йистедаьккхад ферма коллективо дIадаха шу. ХIара бетта, хIара квартале доахангара шура яккхара а из пачхаьалкхенга йохнара а декхараш тIеххкхоачашде вIаштIехьдаьннад доахан кхоабарий. Планах 2440 центнер шура пачхаьалкхенга йохка езача 2570 центнер шура дIаеннай ферма. Цул совгIа бахача нахагара кийца кхы 120 центнер шура а дIаеннай.

Ишта тIехкхоачашдаьд ферме хIара кхоабача Iаттагара шура яккхара декхараш. ДIадахача шера хIара беттача Iаттагара 2100 килограмм шура яккха езаш яр ферма коллектив. Из декхар кхоалагIча декабре кхоачашдаьд цо. ХIаьта хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура дIакхоачаяьй 2213 килограммага.

Соахка ишта дика болх барах М. Горьке цIерагIча совхоза ферма коллективо хьалхара моттиг яьккхай СССР хьаяь 60 шу дизара сийна районерча совхозий хьайбай фермашта юкъе лаьрхха хиначa социалистически яхье. Цунна еннай КПСС МагIалбича горкомеи халкъа депутатий горсовета исполкомеи карара каре гела ЦIе байракх.

Нахаца болх бе, цар къахьегам вIаштIехьбаьккха ховш, коллектива беррига хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабе вIаштIехьдоалаш ва ферма заведующи зоотехник Костоев ХIарон. Цун а ветеринарни лор волча Полонкоев Iаддалий а дикка дакъа доалл ферма толанел.

ХIаьта а керттерча дакъе толамаш дахараш ба хьанар кхо ца деш нахьийга божа беттараш, доаханга хьожараш. Массе а хана декхараш дизза кхоачашдеш, социалистически яхье хьалхаттараш, оасаре къахьегаш ба фермера дукхаха болхлой. Царна юкъе эггара хьалха цIи яккха еза божа бетташ йолча Цороева Тамаре. Тиъо етт лелабеш я из. Царех хIаранегара 2886 совгIа килограмм шура яьккхай цо дIадахача шера. Из хул шера хьанад а социалистически декхарел а 700 килограмм дукхагIа.

Ишта социалистически яхье хьалха латташ ба божа беттараш Кукиева Мели, Ваделова Марем, доаханга хьожаш вола Хутиев Махьмадгири, дукха кхыбараш.

— Берригача советски наха а санна чIоагIа раьза хиниа тIайийцад совхоза хьайбаш леладераша (1982) шера ноябрь бетта хиначa КПСС ЦК Пленума решенеш — дувц совхоза директора Бузуртанов Хьусена. — КарагIдаьнна дикадар дIачIоагI а деш кердача шера декхараш кхоачашдеча кхы а хьинарегIа къахьега лаьрхIа ба совхоза хьайбаш кхоабараш.

Доахан леладерий кердача шерарча толамий лард йоллаш, чIоагтIа бехктокхаме гIулакх да фермера доахан дика долаш дIайха латташ Iаттагара доахилга. Цу деша а цIенлашта йоакхо хьй совхозе.

Ханлахьа товлй, йоахьяьй Iай доахан латта моттигаш. ЛерттIа Iай уж кхабара эша гIожа а моша а доакъар Iалашдаьд. Алххи хьажкIий силос а ферме пхи эзар совгIа тонн. ВIаштIехьдаьккхад лерттIа доахан кхоабилга.

Цу дерригене торо еннай совхоза хьайбаш леладераша Iай а доахан маша дукха лох ца долийташ болх бе. Пхи килограмм гаргга шура йоаккх хIара кхоабача Iаттагара хIанз укх деношка ферме. ХIаьта социалистически яхье хьалха латтача божа беттараша шоаш лелабеча хIара Iаттагара йоаккха шура пхи килограммал дукхагIа а хул.

Цар тешаву М. Горьке цIерагIча совхоза хьайбаш леладераша кердача шера декхараш а толаме кхоачашдергхиларах.

А. ХАРСИЕВ.

Тахан 40 шу дуз Ленинграда блокада йохаяь

Шовзткъа шу хьалха Ленинграда гонахьа бань хинна гитлеровски бIун го бохабаьб. ВорхI дийнахьа чIоаггIа тIом а беш Ленинградски Волховски фронтий эскараша дохадаь хIалакдаьд фашистий дукха бIунаши техникен.

ТIема шерашка Iийша йоккхий халонаш дIаяьнна дукха ха я. ЦхьабакъдаЛенинград лораеш хиннарий, город мукъайоаккхаш тIом баьрий денале гIулакх ленинградций, беррига советски наькъа дегашка дин ца луш латт хIанз а. Уих деношка бIухойфронтовикаш, тIом беча даькъа лоацаш хиннараш города предприятешка, дешара заведенешка беза хьаьший санна тIаяйбу. Кагирхошта цар дуьц тIема хакарча шоай хьинареча къахьегамца фашизм эша а еш нотало йоаккхинга Iалашдаьча вехах.

А. Чаковские «Блокада» яхача романа турпал 16-ча укрепрайона штаба начальник подполковник А. М. Соколов хьадагалаьца юкъеннхьа саг вац. Тамашийна вахар долаш вола Александр Михайлович Ленинграда яь хинна моастагIий блокада йохаяра йола операция вIашеIъелларех цаI ва. ХIанз отставкерча полковника А. М. Соколова дукха общественни болх бу. Из 2-ча ударни Эскара ветераний Совета председатела заместитель ва, каст-каста кагирхошта хьалхашна къамьлаш деш хул.

Александр Михайловича воI — Станислав «Блокада» яхача романегIа оттадьча дукха сереш йолча кинофильме Ленинград бахьан долаш тIом баьча турпала роль ловзеш ва. Цун прототип хинна Станислава да.

СУРТАШ ТIА: 1. Отставкера полковник А. М. Соколов шийн воIаца Станиславаца Ленинград турпала лораьрий Монумента юкхе.

2. Нева тIарча городерча художникий, Сийлахь-боккхача Дайнехка тIема ветераний (В. И. Селезнев, Б. В. Котик, Н. Г. Молтенинов) группа «Блокада йохаяр» яха диорама еш боккха болх беш я. Из хьелларгъя Приладожски тIаьхье юххерча мемориальни комплексе. 1943 шера январе шайра тIемаш хинначa моттигашта юхе. Гуш яр — диорама фрагмент.

С. СМОЛЬСКЕ сурти репродукция.
ТАСС фотохроника.

«ИСКРА» ОАЛАШ ХИННА ОПЕРАЦИ

1942 шера декабрь бетта деношка йолайир Советски Гервзашцарча НизаийЛакхехьарча Командоване Ставка гитлеровцаша го бань хиннача Ленинграда отталь хинна блокада йохаяра йола «Искра» аьнна кодови цIи тилла операци кийчъе. Из ха тIакхоачаш дерригача дуненна а дIахезадар «Ленинграда блокада» яха дешаш. Советски бIуна 1941 шера сентябре денз гобаьнкха баьча ГонНа юкъе бахаш а латташ а хиннача Ленина города бахархойн бохалургбоацача лоIаме, аьшк санна чIоагIьча денале, цIакхха а ца хиннача тайпара доккхача къонахчала символа хьисапе дерригача къамий меттташка декалуш дар уж дешаш.

Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци йолаенна моттиг, мехка эггара лоархIамегIарча промышленни центрехи дунен халкъашта юкъерча портех цаI йола Ленинград вай мехка оборона керттерча стратегически пунктех цаI яр. Iалаьмате бокхача лоархIаме дар гитлеровски командоваIена Ленинград дIалацар. Иштта яздаьд цу хьакъехьа фельдмаршала Э. Манштейна: «Гитлера дага лаьттача стратегически гIулакха хIийле керттерча даькъе политически тIема - экономически уйлаех латташ дар. Из дар хьалхарча аргIанна цо большевизма ага а хIаьта шийга финнашца бувзам оттабарех Балтикана доал дарен торо а кхачийта сээш йола Ленинград хьолоаииIга».

Уж ерригa фактораш бахьан долаш дар Ленинград бахьан долаш, лаьтта тIом болабелча денз чIоаггIа лара хилар. Ленинградски лостамагIа вай бIуво низа шийла тIех волча моастагIчоа еш хиннача духьалеи икз тIатIа совбуалаш хилара тешал ду укх факташа. Нагахьа санна 1941 шера 10 июле тIакхаччалца йолча хана ленинградски лостамагIа наступлени еш хиннача моастагIчун соединеней юкъера лаьрхIача дийнахьеи буси дIахьалкхашнахьа ахара темп 26 километр хиннаяле, июль бетта шоллагIчеи кхоалагIчеи декадашка из 5 километрага кхоачаш, август бетта — 2,2 километрга, хIаьта сентябре — массеих бIаь метрга кхоачаш лохъелар.

Вайна дага а доацаш шоаш тIом болабараи шийн ниэ тIех хиларахи вайда а нйбеш, Ленинграда го бир немецко-фашистски бIуво, къулбехьара Пулковски лакхача моттигашта юхе хьатIа а отташ. Амма го бань город дIалаца вIаштIехьдалаьзар моастагIчун массехкаьза гIертача а. Кхачен доагоря хIезига а долаш Iалаьмате халача хьалашка латташ а къахьегаш а хиннача Ленинградан ленинградцашкеи бIаьш эзараш йола скарядаши бомбаши чуйийттар фашисташа. Амма Нева тIара город лораеш хиннарий ка аганзар. Царна духьала латта дезаш хилар вермахта доккхий низаш, цудухьа йиш хилавзар фашистски командоване Ленинграда юхе хинна шоай бIу советско - германски фронта кхыча участкашка дIабахийта.

Ленинград лораьрий толам баьлар фронтеи тылеи цхьоагIо хиларах, Советски Гервзашцарча Низаштеи города къахьегамхоштеи юкъера доттагIал чIоагIа хиларах, беррига мохк шоашта гIо деш болча хоьш болча из город лораьрий моральни дух лакха хиларах. Ленинграда блокада оттаьяр, амма мехках дIахоадаь яцар.

1941 шера 30 августе тIайиар Обороны Паччахьалкхен Комитето «Ленинграда долча мохьаинта транспортировка ярах бола» сонам. Цу тIа белгалдьар Ладожски Iем тIа гIолла Ленинграда эшареш лоаттаделга Iалашдара дезе хьадда доло гIулакхаш. Ноябрь бекъа а бенна, навигаци практически чакхъяьннача хана, осера тIа баьча ша тIа гIолле биллар тIехьагIа нахъ «Вахара никъ» аьнна цIи тилла тIемаавтомобильни никъ. Цу новкъа эвакуаци а яь мехка тыле дIабехийтар 550 эзар саг совгIа Ленинградера нах. Бокъонца цу халача хана шерра дIадоладир блокированни города дерригача хайкъо новкъостал дела. Магнитогорска кхуьлийтар цига металл, Воркутерча шахтераша — кIор, Къулбаседерча машинаькъахоша — дос: СиберегIара ца хаддаш ухийтар кхача тIа бола эшелонаш: Урале кхуьлийтар Ленинград лораерашта тIема техника. 1941 шера ноябрь бетта денз 1942 шера апрель беттага кхаччалца йолча хана Ладогана тIагIолла дIакхачийтар цига 361 эзар тонн мохьаш, царех дикъ двкъа дигча кхо лакъа совгIа дараш кхачен доакъари дар. Ленинградски фронта бIунагеи Балтийски флотагеи кхьачар итташ эзараш тоннаш пхо-молхеи йоага - хьекха материалаши; города промышленносто лора фронта гера, снаряжени, тIаьокха хIама. Иштта Iалашъяьяр Ленинград вахара а тIом бара а хилаяза дартIоацача хIамаща.

Городе баха нах бар блокада дьалацка Ленинградски фронта бIуна эпа нах лоаттабаьраш. Духхьала блокада яьча хьалхарча Iайи бIаьстин велар ленинградлаша фронта 100 эзар тIемахо.

«Искра» яхача операце плавагIа 1943 шера 12 январе йолайир Ленинградски Волховски фронтий ударни группаша вIаши духьала гIоргболаш наступленеш. хIаьта моастагIчо оттаьча блокада го боха а бань, 18 январе вIашагIкхийтар. Ладожски Iама йисте гIолла баьккхача 8—11 километр шерача новкъа юкхаметтаоттабир лаьтта гIоллы бода Ленинграда мехкацара бувзам. 17 дени-буси биллар Iама йисте гIолла машиникъи автомобилий никъя. Блокада моарзагIаца Ленинграда садикъа лаьрхIа хинна гитлеровски командоване расчеташ ехар.

Ленинград бахьан лаьттача тIема ледама советски бIуна гIойле а йолаш хувцам бир блокада йохаяро. Ленинграда юхе тIом бара инициатива цун бе ера. ЧIоагIа тоаделар города, Ленинградски фронтеи Балтийски флотеи бIун хьалаш. Ленинградски блокада йохаеш турпалаш санна майра латтарах Ленинградски, Волховски фронтийн Балтийски флотен 19 эзар гаргга тIемахочоа орденаши медалаши еннай, 25 сага еннай Советски Союзе Турпал яха цIи. Цул тIехьагIа цхьа шу даьлча, 1944 шера январь бетта, Ленинграда оттаяь блокада геттара дIаьяккхар. 1944 шера немецко- фашистски бIуна хIалакбеш хIама а тохаш чакхбаьлар Ленинград бахьан лаьтта тIом.

Александр ОРЛОВ,
исторически Iилмий кандидат.
(АПН).

БОЛХЛОЙ МУГIАРАШ ШЕРДЕШ

Таханарча дийнахьа общественни производства къахьегамхой мугIарашка дIаувттараш дукхагIча дийкъе юкъера школа чакхьаьнна баьнна кагирхой ба. Цудухьа, школашка беш хила беза бераша езача, цар къоабалъеча говзалашта. халкъа боахаме тоъаш бола специалисташ кийчбара тIаберзабаь профориентацех бола болх. Профориентацех беча балха юкъе вертгера а лоархIамегIа а йола моттиг дIалоацарех я дешара - производственни комбинат (УПК). Баькъда, дешархошта малагIа говзалаш Iомаергъя яхаш дегаюаз дешара - производственни комбината, школен, базови предприятия. Иштта бу-те цу лостамагIа бола болх Старопромысловски районе.

Цу районе дешархошца профориентацех бола дешара производственни комбинате (УПК) бу болх укх тайпара бу: кхуьш боагIараша йовзийт говзалаш, къахьегама сфера, цар дег чу кхеб херхача профессецара хьа уйла, из езайолийт. УПК чакхдоах тайп - тайпара балха говзалаш йолча нахацара вIашагIкхетараш, хIаьта, цар дешархошта дуьц шоаш балха болча предприятей перспективах, цун къахьегама традицеех, предприятена эшача профессеех.

Старопромысловски района №№ 10, 11, 44, 54 яхараш а, кхыяраш а санна йолча школай 9—10 классий дешархой торо я УПК дешаш хила, шоай базови предприятешка лабораторешка, цехашка акарца производственни практика чакх а яьккхе шоаш херхча специальностах караерзаю цар.

Масала, хIанз районерча школай юкъарча дешара производственни комбината базови предприятешка кагирхоша караерзаю цхьайтта балха говзал, цар практика чакхйоакк йоккха опыт йолча, дикагIйолча болхлошца. «Старогрознефть» НГДУ яхача объединене дешархоша караерзаю мехкдаьтта доаккхача операторий говзал, «Электроприбор» яхача заводе кийчбу токараш-фрезеровщикаш, Ташкалерча технологически транспорта управлене кийчбу шоферащ профессионалаш, иштта кхы дIаха а.

Белгалдаькха деза, дешара - производственни комбинате дика политехнически кийчо яро кагирхошта дIаяхо шоай вахара никъ харжа гIо деш хилар. Цул совгIа, дийша баьлча парна дIалу шоаш херхача специальностах болх бе бокъо луш дола каьхаташ - бокъонаш. Дукха низ, хьинар, ха дIалу дешархошта юкъе профориентаци яра базови преприятей цхьаболча болхлоша. Масала, царех ба Ф. Л. Исаева — «Трансмаш» завода кадрай отдела начальник, Л. С. Савельева, Н. Ф. Черухина — НГДУ «Старогрознефть» объединене къахьегамхо а алаве а отдела начальник, кхьбараш. ХIара шера дешара - производственни комбината хьаю дийша баьннача шоай выпускникий картотека, хьои укх балха дIа мишта ийбеннаб. 1980 — 1981 дешара шера шоаш херхача специальностах балха вахав 29 саг, хIаьта соакха балха эттараш 41 сага ва. ХIанз «Электроприбор» яхача заводе болх беш ва Магомадов Iалаудин Соколов Сергей, Тайсумов Виктор. № 6 йолча швейни цехе балха балав Оппнева Маликa, Битиева Ася, кхьбараш.

— ГIадвуташ да УПК дукха выпускникаш дешара заведенешка дIахо а шоай говзал лакхъе деша ухаш хилар, — йоах комбината директора В. И. Федотова.

Юха а УПК статистика хьахьоих соакха 27 саг вузашка, 15 саг ПТУ, кхычахьа деша баха хилар.

Дешара - производственни комбинато айхха бувзам лоаттабу Грознерча технически а профессионально-технически а училищашца. Цун дика тешал деш я комбинате хинна «Школьникашта юкъе профессиональни ориентаци еш профессиональни а юкъерча а школаша цхьана беча балха» хетаяь йола семинар. Цига доклад йир профтехобразоване республиканска управлене дешара-методически кабинета методиста В. М. Матвеева. Цул совгIа, каст-каста вIашагIбеттаду ТУ, ПТУ, дешара-производственни комбината дешархой, дагабувл шоаш херхача специальноста тхьакъехьа.

УПК йиллал комбинате дешача берий даьшца вIашагIкхетараш чакхдаха а. Даьша антиланкаша цу тайпарча вIашагIкхетарашка чIоагIа могаду бераша цу тайпара профессеш караерзаяра гIулакх. бераша къамьл ду цар херка говзал кхы тIа а езайолийташ.

№№ 3, 8 йолча больницашка ухаш ба эIамагIйола медицински болхлой хургбола дешархой. Цига цар чакхйоакк унахочоа юххьанцара гIо де Iомалуш йола, медицински техника, лазарий хьисапаш доаваш йола практика. ХIаьта комбината методически кабинете цар яхью «Медициней дин», «Сона езаенна профессии», «Са безам ба лор хила» яхараш санна йола рефераташ. Хургболча медицински болхлошта хьалхашка къамаьлаш ду лакхе белгалъяьхача больницай болхлоше: В. И. Кудряшовас, В. И. Весалаевас, кхычар.

Комбинате дешаш болча дешархой коллективе — из вай мехкарча дукххача къамех болча викалех латта интернациональни дерад ба. Цунна юкъе ба эрсий, гIалгIай, нохчий, татараш, болгараш, эрмалой, украинцаш.

Дешара - производственни комбината дешархошта лаьрхIа кийчъяьй базови предприятеех дувцаш йола стендаш. Иштта кийчъяьй «Мала хургва?», «Мишта хургва?» яха ПТУ Iомаеш йола говзалаш йовзийташ йола уголокаш. «Шоана дай-ноаной» яхаш я даим хулаш йола школай дай-ноаной комитеташта лаьрхIа кийчъяь выставка.

Старопромысловски района школай юкъара дешара производственни комбинат школай педагогически коллективашца, базови предприятешца, ПТУ-шца бувзамаш лоаттадаь Iа дага яц. Цо лерхI шийн бувзамаш шер а деш кхыча районашкарча УПК бувзамаш лоаттаде, профориентацех йола шоай опыт дIа-хьа екъа.

А. ПЬЯНИКОВ,
тIема а къахьегама а ветеран.

БОЛХ БЕ ЙОЛАЕННАЙ «ЖУРАВЛИК»

Грознера Олимпийский проезд хозьеш, тоаеш хьалхьий цхьаькха гIишло я — из я № 134 йолча берий сад-ясле шоза вIаштера яь хоза здани.

Чуноаллача аьрда оагIорахьа хьалтеха йоалл: «ДоттагIалон орден лелаеча Нохч-ГIалгIай гIишлой управлене жилищно-коммунальни конторе «Журавлик» яха берий сад-ясли» яха табличка.

Хоеча дивел бераш тIаьцара дикка болх баьб укхаза берий комбината болхлошеи цун заведующе Вашинуридзе Виктория Владимировнаси. Шоай болх безаш ниэ бе ховш дика воспитателаш ба укхаза вIашагIкхийтараш, хоза кийчдаь за цIеной, тайп-тайпара дукха гениаш, кхыйола ловзаргаш да.

Ловзаргашта лаьрхIа дола цIенош чура кийчдаь за [illegible]

сага кулгаш укхаза кхийстаяга.

Из деррига а карагIдаьнар Башинуридзе Виктория Владимировна я.

Цу къонача, тIех оьшна йолча кхалсага дукха къахьега дийнар из деррига хIама вIаштIехьдоакхкаш. Массехказа Новороссийске яха хилар из детсада эшаш мел йола мебель а кхыйола хIамаш Iалаягъеш.

— ЧIоагIа болх бир Викторай Владимировнас вадраш лоаэш а.

Детсаде — 12 группа, царех 4 — ясельни.

— Ясельни группашка, — йоах Виктория Владимировнас, — воспитателаш медицински дешар дийша хал ба. Иштта, масала, Ф. Г. Акинина, Л. А. Шевригина — воспитателаш-медсестраш.

ДоккхагIа долча берий группашкара воспитателаш лаьрхIа юкъерей лакхерей [illegible]

[illegible] йола шин методист.

Я саде пианина а бос бола телевизор а латташ йола йоккха зал.

Лоацца аьлча, укхаза деррига долаш да, бераш могаши массайолча оагIорахьа кхеташ долаши хьалкхедара. Со тешаш ва «Журавлик» яха сад-ясли бераштa чIоагIа езалургхиларах.

В. ЕВДОКИМОВ,
«Пишлоихо» яхача ду-[illegible] газета редактор.

СУРТАШ ТIА: [illegible] В. В. Башинуридзе.

Е. МЕГРАБОВА сурташ.

Спорта хоамаш

45-ча чемпионата ловзараш

14 январе городе Новосибирске дIадоладенний мaIача наьха хьалхарча лига волейболах йолча 45-ча чемпионата ловзараш. Цига дакъа лоацаш я бархI команда: Кишиневера «Молдова», Ворошиловградера «Динамо», Минскера «Спартак», Ленинградера «Динамо», Бакура команда, Шевченкера «Труд», Грознера «Автомобилист», Новосибирскера «Север». Хьалхарча дийнахьа хинна ловзараш чакхдаьлир иштта: «Динамо» (Ворошиловград) — «Автомобилист» —1:3, «Спартак» — Бакура команда — 3:1, «Динамо» (Ленинград) — «Труд» — 3:0, «Север»—«Молдова» — 3:2. ШоллагIча дийнахьа — «Автомобилист» — Бакура команда — 3:1, «Динамо» (Ленинград) — «Север» — 3:2, «Молдова» — «Динамо» (Ворошиловград) — 3:0, «Спартак» — «Труд» — 3:0, КхоалагIча дийнахьа — «Автомобилист» — «Спартак» — 3:1, Бакура команда — «Молдова» — 3:2, «Динамо» (Ворошиловград) — «Динамо» (Ленинград) — 3:2, «Север—«Труд»—3:2.

ПхелагIа моттиг яьккхай

Городе Пятигорске укх деношка чакъяьлар «Труд» яхача общества кхалнаьха волейболах йола Еррига союзни турнир». Цига дакъа лоацаш хиннача 13 команда юкъе пхелагIа моттиг а яьккха цIайийрзай Нохч-ГIалгIайчен команда.

37 командана юкъе—хьалхара моттиг

Города Липецке «Труд» яхача Российски общество дIайихьар классически хьисапе вIалтохартагIа латара яьаш. Цига дакъа лоацаш яр мехкара 300 совгIа спортсмен юкъевоагIа 37 команда. Царна юкъе — Нохч-ГIалгIайчен команда.

Цу яхье дика аьттув баьлар вай команда. Ростова, Ульяновска, Архангельска, Иркутска командел хьалха а яьнна, цун вIаштехьдаьлар хьалхара моттиг яккха. ШоллагIеи кхоалагIеи моттигаш яьхар Архангельскерчеи Ростоверчеи командаша.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — «Чакхьаьлаза йола вехсть». Художественни фильм.
10.20 — «Дешнашка оагIонаш. Мостеренко Евгене искусство». Фильм-концерт.
11.25 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Ленинграда гонахьара блокада йохаяь 40 шу дузаргa. «Ленинградски фронт». Документальни фильм.
15.30 — А. Зацкий. «Дуне веззадар» яха шоллагIа симфони.
16.00 — «Стендаль. бераш [illegible]».
17.00 — «Тха корреспондентиша дувца».
17.00 — «Сагъердаме почтащ».
17.45 — «Кагирхой адресагIа».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.05 — «Гьанаран юххерен [illegible]».
19.55 — «Малха мух» яхача телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. 1-ра дакъа. «Иркутске вахар».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Камера дунента хьажа». «Фирма гIулакха». Передача 2-гIа.
22.45 — «Тахан дунен тIа».
23.00 — «Спорт вIаргIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — IуйранIа гимнастика.
8.15 — «Люльке Архип» яха Iилманан-популярни фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 10 класс.
10.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически хьехам бивар. Хозаменх йола 3 повелан.
10.35, 11.40 — Советски вахачахьалхан боахам. 8 класс.
11.05 — «Шахматий школа».
12.10 — Музыка. Эрсий халкъа инструменташ.
13.00 — СССР монументальни искусство.
13.30 — Хьа ленински библиотека. «Демократически революцера социал - демократе шин тактика».
14.15 — «Мишта ихоаккаданна болатт». Н. Островские вахарах йола дешара оагIонаш».
15.00 — «Дизайнераш». Iилманан-популярни фильм.
15.35 — «Кердадараш».
16.10 — «Дунен хьалхъалта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.25 — Киножурнал.
18.30 — «Нохч-ГIалгIайче гIалла».
18.55 — «Халкъа дагалоаттам». Документальни фильм.
19.25 — «Шоана, дейи ноаной!» (гIалгIай меттала).
20.00 — «Вайса хьакъала тийна шун, бераш!». «Аленький цветочек» яха мультипликационни фильм. 1-гIа дакъа.
20.15 — «Дунен хьалхъалта юкъера материалаш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Уйла а лийна оапа ха». Телевизионни художественни фильма премьера.

19 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Мультипликационни фильмаш.
9.15 — «Малха мух» яха телевизионни дукхасерийни художественни фильм. «Иркутске вахар» яха 1-ра дакъа.
10.20 — «Кинопанъбара клуб».
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — [illegible]».

[illegible]

II ПРОГРАММА

[illegible]

19.30 — Кхачан программа — вIяхаро! «Индустри — мерта».
20.00 — «Вайса хьакъала тийна шун, бераш!». «Аленький цветочек» яха мультипликационни фильм. 2-гIа дакъа.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дама с собачкой» яха художественни фильм.

РАДИО

18 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Передачий программа (эрсий меттала).
6.45 — «IОртара IуйранIа» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачий программа (нохчий меттала).
8.40 — «Нохч-ГIалгIай ашараш» (гIалгIай меттала).
8.50 — «Къона заманхо» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
10.00 — Передачий программа. Хаоттамех бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Советски вахара лькъаш. «Дезал» (гIалгIай меттала).
10.15 — Ленинграда гонахьара блокада йохаяь 40 шу дузарга. «ТIом тIа дахьалаьнчарехой дагалоацамаш» (эрсий меттала).
10.31 — «Юртбоахама къахьегамхошта». Концерт (гIалгIай меттала).
12.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
12.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
12.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
12.30 — Хоамаш.

II ПРОГРАММА

18.00 — А. Островский. «Круглые тропы» яха радиопостановка (эрсий меттала).
18.27 — Халкъа музыки — нохч-гIалгIай композиторий произведении (нохчий меттала).
18.57 — «Вертий байсам». С. Чахкиева романа оагIонаш (гIалгIай меттала).
19.00 — [illegible] Паскаля Ранила.
20.22 — ДоттагIлаш концерт.

19 ЯНВАРЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Передачий программа (эрсий меттала).
6.45 — «ДоттагIий салам» (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — «Передачий программа» (нохчий меттала).
8.35 — Передачий программа (гIалгIай меттала).
8.40 — Инструментальни лакхамаш (нохчий меттала).
11.15 — «Къахьегамо ду сага сий». Зарисовка (гIалгIай меттала).
11.30 — «Тьона дагаь сантачун ворIв» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Бертан тайпачь дезалан» яха радиомонтаж (эрсий меттала).
15.35 — Социалистически нийса кхиоваш (эрсий меттала).
16.00 — Передачий программа. Хаоттамех бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен хьалхъалта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).

[illegible]

Хоамаш

Тахан республике гIоллеи Грознен моркаш а йолаш, хьаьгIо лоа а делхаш, малхбузехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике — 2 +3. Грозне 0 градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоана моркаш а йолаш, хьаьйолча моттигашка лоа а делхаш, дохк а долаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана — 7 — 12, дийнахьа —2 +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхаьа секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кьсьмой — 2-56-87; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорской — 2-89-88.

СФ05015. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 281.